

The background is a solid purple color. Overlaid on this are three stylized faces drawn with red outlines. The top face is a man's face with short hair, looking slightly to the right. The bottom-left face is a child's face with a wide-eyed, curious expression. The bottom-right face is a woman's face with long, wavy hair, looking directly forward. The text is printed in a bold, black, sans-serif font.

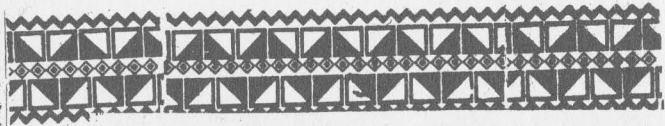
АНАТОЛЬ ГАЛАН

**МІРКУВАННЯ
СЕРІОЗНІ,**

**НЕ ДУЖЕ
СЕРІОЗНІ**

І ТАК СОБІ...

МІРКУВАННЯ
СЕРЙОЗНІ,
НЕ ДУЖЕ СЕРЙОЗНІ
і так собі...

diasporiana.org.ua

Анатоль Галан

ANATOL HALAN

SERIOUS THOUGHTS —————

— *NOT SO SERIOUS THOUGHTS* —

————— *AND JUST PLAIN THOUGHTS* —

---

diasporiana.org.ua

*****

Philadelphia

1971

Rochester

*****

ФІЛАДЕЛЬФІЯ . . . 1971 . . РОЧЕСТЕР

Обкладинка роботи Людмили Демиденко

ВИДАВНИЦТВО – ВЛАСНА ХАТА

*****

ЖЕРТВА ГОРПІНІЗМУ

У ЩАСЛИВІЙ тюрмі найщасливішої в світі робітничо-селянської держави сидів дядько Євмен. Дядько, як дядько, з довгими вусами, в полотняній сорочці і в штанях з очкурком. Сидів і думав гірку думу: хто ж за нього впорає той клопоть присадибної землі, який ще лишився від гасла: "Вся земля селянам!"

Воно, правда, й діло не тяжке: позичити в когось сухоребру конячину, зорати, а посіяти — то й дурень посіє. Само собою, Горпина не дріматиме, та чи позичить їй хтось тягло? Ох, і Горпина ж!

Дядько Євмен покрутив головою й приготувався ліквідувати, як клясу, вошей у сорочці, аж раптом підсів до нього одеський блатнячок Льонька.

- За що, папашо, сидиш?
- За горпінізм.
- За го... Може, за троцькізм? Може, вкрав що?
- Нічого я не вкрав, — обурився дядько Євмен, — зроду — віку цього не траплялось.
- Але ж сів?
- Сів.

— Ну, то недарма. Мабуть, підняв десь кам"яну вуглину, або колосок на полі?

— Ні вуглини, ні колосків я не піднімав, а постраждав, кажу тобі знов, за горпинізм.

— Що ж це таке?

— А ось що. Маю я жінку Горпину. Непогана й жінка, роботяща, але ж язик у неї — хай Бог боронить! Може, тому, що не дала нам доля дітей, усе окошилося на язиці... Таке вже язикате, таке дошкульне, що й я, її чоловік, не завжди витримую. Схоплю пужално й покажу: А оце, мовляв, бачила? Пужална Горпина боїться, зразу ж замовкає, хоч я її, слово чести, жодного разу не вдарив, тільки настрашував. Так ось, приїхав до нас у село райпредком. Гладкий, як жлукто, і золоті зуби в роті блищать. Скликав той райпредком мітинг і почав говорити про колективізацію. Всі слухають, чешуть потилиці й мовчать. Аж раптом моя Горпина як схопиться, як крикне на всю залю:

— Людоньки, це ж той поміщик, в якого я колись працювала. Йй—Богу, він!

— Ну, райпредком спочатку так лагідно відповідає: — Помиляєшся, громадянко, я колишній батрак.

А Горпина знову:

— Людоньки, та який же він батрак? Бреше, чортів син, бреше! Я його по зубах пізнала і по пузу...

— Тут уже й райпредком роззлюстився. — Цить, — каже, — сучко ряба, я батрак. Та хіба ж Горпину спиниш? Запалилась, як суха деревина, з очей іскри летять, а язик обертається зі швидкістю 100 кілометрів на годину.

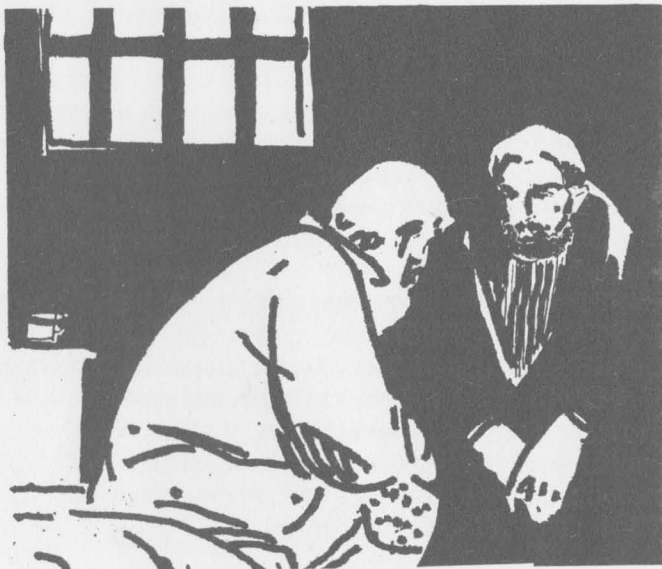
— Не діжде, — каже вона, — цей колишній поміщик, щоб ми знову записались до кріпаччини та працювали на нього. Розходьмось, людоньки, по хатах, хай проводить свій мітинг із тими щурами, що живуть під клубом... А в наслідок, бачиш, я потрапив у тюрму.

— А Горпина?

— Горпині нічого. Визнали, що вона несповна розуму, по-просту кажучи, дурна. А мені пришили те, що я не впливав на неї, не виховував у новому пролетарському дусі, допустив до ганебного виступу проти законної влади.

Дядько Євмен глибоко зідхнув, відгорнув комір сорочки й почав полювати на внутрішніх ворогів соціалізму...

1945

— За що сидиш?
— За горпинізм ...

ДЕРЖАВНЕ ЗАВДАННЯ

ВЕЛИКЕ портове місто здригалось від недалеких вибухів. Проте, можливо, що вибухи були й не такими близькими, але море, природний посилювач звуків, приносило їх у стократ збільшеними, й вони огортали страхом нервово населення. В кожному разі, було ясно, що місто ось-ось упаде, вже радіо не передавало бойових маршів і не запевняло, що ворога в місто не пустять.

Пахло горілим папером. Це різні установи палили свої архіви, ховаючи кінці в воду, себто в повітря. Особливо густий дим слався на подвір'ї, загородженому високим цегляним парканом. Біля цього паркану люди, взагалі, уникали ходити, бо коло входу на подвір'я завжди стовбичив озброєний патруль і пильно приглядався до кожної людської постаті.

Багато таємниць заховували ті архіви. Вони могли б розповісти, як нечисленна, по суті, група здегенерованих покидьків розпоряджалась долею сотень тисяч найбільш цінних громадян, як із невинних робили злочинців, зрадників, шпигунів і нищили тут же, в глибокому льоху, звідки не долітали стогони й крики, де був спеціальний жолоб для стікання крові — безпосередньо в каналізаційну руру.

Покидьки загубили самовпевненість. З розхристаними ковнірами, простоволосі, вони бігали туди й сюди по внутрішніх сходах будинку, тягли стоси паперів, кидали на вогнище й знов бігли, поспішаючи, нервуючись, затиснувши уста. Кому – кому, але їм треба було поспішати, бо вони прекрасно знали, що пощади не буде, що перед вступом ворога, коли б вони тільки лишилися, їх знищить само населення, як блощиць, що чверть віку безкарно висисали людську кров.

Про якусь роботу не було мови. Все розладналося, діяв лише так званий "евакуаційний пункт", що видавав довідки всім бажаючим евакуюватись. Орієнтовно вказували маршрут евакуації: Саратов, Уфа, Пенза... А зрештою, хто там дотримувався маршруту? Не було нічого плянового, бо плян розбився на самому початку й не висловленим гаслом лишалось: спасайся, хто може й як може!

Тим дивнішим було передане через радіо оголошення:
*НАДЗВИЧАЙНІ ЗБОРИ ЖІНОК. ВІДБУДУТЬСЯ В
МІСЬКОМУ ТЕАТРИ О ТРЕТІЙ ГОДИНІ ДНЯ, ПРИСУТ –
НІСТЬ ОБОВ'ЯЗКОВА.*

Жінки хитали головами: чи не пастка якась? А проте, йшли, привчені до послуху, боячись потрапити в халепу, гіршу від усякої пастки.

Раптом вияснилось, що оголошення торкалось не всіх жінок. Двоє військових біля дверей театру питали:

– Перепустку маєш?

– Ні.

– То чого прийшла? Відчалюй додому!

Пропускали лише молодих, після пред"явлення якогось рожевого квитка, наче й справді, на театральну виставу. Очевидно, ті, що мали квитки, були обізнані зі справою, бо вони ані скільки не боялись, реготали й підморгували патрулям.

– Іди, йди, не скаль зуби!

– А ти боїшся, щоб часом не вкусила? От візьму й укушу!..

– Я тобі вкушу! Зуби повибиваю!

– Дурний ти, хоч і в військовій уніформі. Не вмієш поводитися з дамами...

Врешті театр наповнився. На сцену вийшов середнього віку мужчина й запитав:

– Чи всі мають довідки? Хто не має, прошу залишити залю!

Таких не знайшлося, бо ж патрулі були пильні й суворо додержувались розпорядження свого начальства.

– Так ось, громадянки, – сказав мужчина, – не секрет, що нам тимчасово доведеться покинути місто. Ви ж лишаєтесь тут. Навіть, коли б хто й хотів евакуюватись, не пустимо. Партія й уряд покладають на вас велике державне завдання... Ви всі молоді й гарні, а ворожі солдати теж молоді й голодні на жінок... Та не стільки на солдат, як треба вам полювати на офіцерів. Чим більше вдасться обробити офіцерів, тим краще, хай мають пам"ятку... Ви ж докажете свою відданість советській владі й партії, а за це, коли проженемо фашистів, буде вам грошова нагорода. Розумієте?

– Розуміємо!

– Ну й добре. Дякую вам за свідомість і на цьому кінчимо наші надзвичайні збори. Можете йти.

Ця історія скидається на анекдот, але нічого анекдотичного тут нема. Всі привні на зборах жінки були на обліку міського венеричного диспансеру й проходили там курс лікування.

1945

Д І Т И

 ПОРЯДКОМ самодіяльності, наш парубійко подряпав носа парубійкові німецькому. Довідавшись про мешкання агресора і захопивши з собою речевий доказ – свого сина, німецька мама вирушила для розслідування інциденту. Промову свою вона почала з огляду міжнародних подій.

– Мені прикро, – сказала вона, – звертатися до вас, фрау Авслендер, із скаргою, але хай фрау судить сама. Війна, дякувати Богові, скінчилась. Наша країна, хоч і поділена навпіл, починає відбудовувати життя. Фрау Авслендер, як і багато інших, подібних, є гостею нашої держави. А де чувано, щоб діти гостей розбивали носи господарям? Це явна невдячність, і німецька мама цього не чекала від своєї шановної сусідки, тим більше, що сусідка цілком порядно володіє німецькою мовою та й зовні на авслендершу не схожа...

– Перепрошую! – відповіла мама – авслендер. – Не робіть мені такого компліменту, фрау. Бо якщо я не схожа на жінку своєї нації, це мені тільки прикро. Не за Гітлера живемо! По-друге, чи справді мій син побив вашу? Це не доведено. Може, хтось наклепав на бідну бездержавну дитину, а ви зразу судити. Зрештою, чого ви від мене хочете?

— Я хочу, — сказала німецька мама, щоб такі випадки більше не повторювались. Ми обидві матері й кожна дбає про здоров'я своїх дітей. А де ж, до речі, ваш син?

Саме при цьому запитанні почувся в коридорі несамопитий рев, і до кімнати увійшов малий розбишака. Ніс у нього уявляв із себе прим'яту грушу, і на додаток, одна штанина волочилась по землі.

— Ай! — зойкнули обидві мами.

Парубійки ж, угледівши одне одного, не сказавши й слова, підстрибнули, як півні, і почали боксувати...

— Петер! Петро! — закричали мами.

— А нащо він мені носа розквасив? — на двох мовах огризнулися парубійки. — Ось тобі, ось!

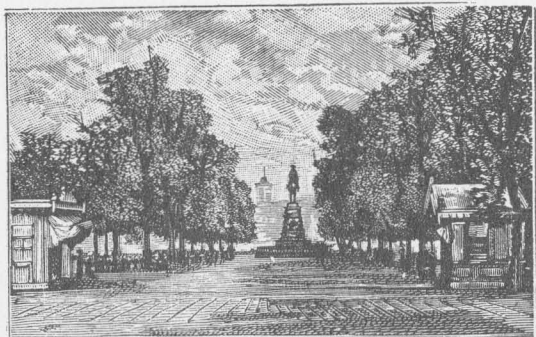

Матері розняли півнів і значущо презирнулись.

— Та-ак, — сказала німецька мама, — діти — це завжди діти, а особливо такі бузувіри, як у нас Даруйте, фрау Авслендер. Вважаю інцидент вичерпаним.

За пару днів два розбишаки цілком по-приятельському сиділи коло будинку і взаємно хвалилися своїми іграшками.

1946

КОРИДОРНИ ЖАРТИ

КОРИДОРНИ – річ не нова. Кожний, навіть паршивенький, готель має коридорну систему : вузький прохід, а по обидва боки двері до кімнат.

Воно й зручно, бо коли, скажемо, якийсь постоялець зловживе алкоголем, може він легко дошкандибати до свого приміщення, держачись за стіни й таким чином підтримуючи рівновагу. Але це можливо в дерев'яній, або в кам'яній будівлі. Ніколи досі не будували люди коридорів у морі, чи в повітрі. Кажу д о с і, бо тепер цю проблему успішно розв'язано.

А було це так : під час великої дружби Америки з Сове- тами, коли вони разом ділили вбитого ведмеда, себто, Німеччину, виникло питання про зони. Якось так вийшло.

— Але ж ви говорили...

— Говорілі, но передумалі. Партія приказивает, вот і всьо.

Від того часу занепала українська мова. Лиш де-не-де проривається потроху, а в основному діє "общепонятний".

І нема на це ради. Нема! Але колись увірветься, і полетять догори ногами всі московські традиції, виплекані на нашій, не своїй землі, і стане та земля СВОЄЮ на віки вічні, без старшобратньої опіки й протекції. В це ми свято віримо!

1950

— Нікакiх Шевченко. Заменiть Львом Толстим!

А ЇХНІЙ, НІЧИЙ ЗЕМЛІ...

ІСТОРІЯ знає випадок, коли мирошник подав на короля позов до суду за млин, що його король хотів знести. І судову справу виграв не могутній володар, а бідняк.

Але то були старі, недосконалі часи. В наш досконалий вік цього не може трапитись, бо місцекоролів зайняли народні батьки. А народний батько не який – небудь Стюарт, чи Гогенцоллерн. "З батьком судитись, краще втопитись" – каже східня приказка.

Не так давно, в Німеччині, за наказом першого все-народного батька, почали організовувати "нічию" землю. Як це нічию? А так: ні нашим, ні вашим. П'ять кілометрів між східною і західною зонами мусять бути порожніми, як шахова дошка перед грою. А якщо з західного або східного боку на цю п'ятикілометрову нічию смугу потрапить якась особа, її буде негайно /зі східної сторони /знищено.

Добре. Скажемо, нічию землю організували, проїзд, прохід і пробіг нею заборонено. А де ж подінуться будинки, крамниці, майстерні тощо? Невже й їх знесуть? Ну, розуміється.

Попередньо повикидали господарів за відомою но-водемократичною формулою: котись ковбасою! Господарі

Післявоєнний Берлін

Представник доблесної Червоної армії за роботою ...

плакали, упирались, просились, та нічого не допомогло. Старі часи, коли можна було за якийсь млин судитись з королями, шішли в небуття. Тепер хай би стояла тисяча млинів між Сходом і Заходом, однаково, на тому місці мусить бути "нічия" смуга. І жодний суд не в силі оборонити людське право на власність, на недоторканість житла, бо вище всіх судів є наказ захисника гноблених, миротворця, полководця, мовознавця, учителя, стратега, тактика, психолога, генія, чемпіона, друга і брата, товариша Сталіна.

А що на те інші "великі"? Інші "великі" здвигують плечима і дивляться. Взагалі, їхня функція покищо дивитись. А діяти будуть мабуть уже тоді, коли захисник гноблених, миротворець і т.д. почне організовувати "нічию" смугу в околиці Нью Йорку.

1950 р.

БІЙТЕСЯ ФАЛЬШИВИХ ДРУЗІВ

КОЛИСЬ слово "друг" стояло в одній шерезі з такими високими словами, як "правда", "добро", "радість" і т.д. Друг рятував у біді, заспокоював, підтримував, навіть позичав гроші. Тепер, завдяки прогресові й модернізації понять, бачимо дещо інше. Протоптавши стежку до серця певної особи, друга особа починає міркувати: а який же тут можна зробити інтерес? І робить. Переконає вас, наприклад, що ви пару місяців цілком можете обійтись без третьої кімнати. Перевезе туди ліжко, валізу і радіо, умоститься, а потім скаже:

— Між іншим, є в мене на провінції жінка і троє дітей. Отже, ти розумієш сам, любий друже, що ця кімната для нас замала. Тому доведеться тобі трохи посунутись, тобто лишити собі одну кімнату, бо ти бездітний, а нам винайняти дві.

Поскаче, поскаче любий друг — господар, кинеться туди, сюди — не бере. Приміщення відступив добровільно, видав поквитовання на гроші. А тим часом уже й родина квартирантова приїхала, і нема в Аргентині такого закону, щоб виселити її під небо. Отже, буває, що з приміщення виїздить, шукаючи спокою, не квартирант, а правний господар.

Інший варіант дружби може бути такий: Учашає до вас якийсь симпатичний суб"єкт. Він вас розважає, поїть грапою, робить десятки дрібних послуг, словом, це не людина, а ангел во плоті. І повертається ви одного вечора з праці, і бачите в хаті страшний розгардіяш, а на столі записку від вашої молодої дружини:

"Прости мені, але я кохаю іншого /тобто, ангела во плоті/, і до тебе не повернусь".

А то прийде до вас, що маєте якесь становище, невдаха без становища, але ваш друг. І попросить:

– Улаштуй мене, брате, хоч за чорнороба. Вік буду за тебе Бога молити!

Ви по доброті серця влаштуєте невдаху, а він, огледівшись, потихеньку та полегеньку завоює довір"я вищого командування й опиниться на вашому місці, а вам ласкаво запропонує пост чорнороба.

Найбільше стережіться дружньої критики. Тут краще мати справу з одвертим ворогом, бо ворог, здебільша, запальний, рубає з плеча, раз по коневі, а два по голоблях. Друг же обізнаний із найвразливішими вашими сторонами і вкусить так, що півроку буде свербіти.

Взагалі, дружба – річ небезпечна. Тому ліпше обходитись без неї. В крайньому разі, якщо вже у вас така непереборна потреба дружити, придбайте собі доброго пса. Він і не позаздрить вашим успіхам, і не спитає-якій партії ви симпатизуєте, і не вкусить, і хату стерегтиме. Чи не вигідніше мати спокій, аніж наражатись на прикrostі?

1950

ВАНЬКА – МІСІОНЕР

ПОЧИНАЛОСЬ це так :

– Крой, Ванька, Бога нет!

Порядні люди хитали головами.

– Ой, чи й справді "нет"? Коли б ви не помилились...

Та Ванька з піною на губах доводив, що релігія - опіум і туман, що служники її – гідри й паразити, що, як йому, Ваньці, з певних джерел відомо, на небі абсолютно нічого нема.

Тоді почали заводити нові порядки на старій землі. Храми надали під квартири коням. Образи попалили. Духовенство перекваліфікували на дроворубів. А щоб виселити Бога і з сердець людських, утворили спілку войовничих безвірників.

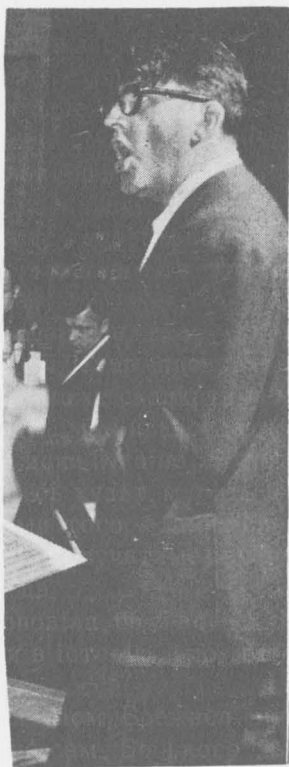
Діяльність спілки була дуже відповідальна. Приміром: залишити під дверима у священика неписану візитну картку... Або у Великодню ніч влаштувати під церквою танці. Або позрубувати хрести на кладовищі.

Спілка ретельно дбала про правильне виховання громади. Помітять, що хтось ходив до церкви, або ж молився вдома, і – до розправи:

– Так ти, сякий–такий, опіум розводиш? Темряву підтримуєш? А–ну, киш з роботи!

І викишкають.

Побуде віруюча людина місяць—другий без засобів до життя, померзне, поголодує, та й до спілки.

— Уже, — каже, — переконався. Бога у вас, справді, нема. Записуйте до своєї організації.

Отож ішов час. Жили люди не хрищені, невінчані, умирали без сповіді, закопувались у землю, як падло, — без слова Божого, без хреста.

Аж раптом ударив грім із ясно-го неба, сипнуло бомбами, зачепило трохи й по Ваньці.

Підвівся Ванька, наполоханий, білий, як крейда, та й питає:

— Люди добрі, я не убитий?

— Начебто, — кажуть, — ні. Тільки ніс обідраний та штани он пошматовані вщент. Мабуть, тебе таки Бог урятував...

— Бог? — здивувався Ванька, — Невже?

— Ну, розуміється. Бо чим же ти поясниш те, що хату твою рознесено на тріски, а тебе, дурня, викинуло, як пір'їну, на двір, майже не-ушкодженого.

Ось покарай мене Бог, що Бога нема!

А тут саме, з наказу верховного безбожника, себ-то, батька народів, почали відкривати церкви. Тоді Ванька зібрав уселюдні збори й проголосив:

– Бог є. Вірте, сучі сини, бусурмени погані!

– А ти ж казав: нема Бога.

– Мало чого я не казав. Тепер мені з певних джерел відомо, що Бог існує.

Отже, почалася кампанія повороту до Бога. Звільнили храми від коней та збіжжя, викликали з заслання священників і запропонували:

– Моліться, допомагайте, бо родина в небезпеці.

І взяли священники хрести і пішли попереду танків на ворога, повели за собою військо. Здргнувся ворог, бо велику силу мало слово Боже, приклад геройський.

Це там, на полі бою. А по околицях, де ворог уже будував вілли на завойованій землі, також повстали люди й ішли на смерть в ім'я віри і батьківщини. Скільки їх, відомих і невідомих, згинуло по в'язницях, у вогні пожеж, на шибеницях. Скільки пастирів духовних склало свої голови на вітар визволення краю. Їх вішали перед святим престолом у церкві. Їх закопували живцем у землю. Їм відрубували руки й ноги. За любов до батьківщини, до народу. За благословення й підтримку тих, що збройно боролися проти напасника – супостата.

А коли скінчилась війна, приїхав на околицю Ванька.

– Ви хто? – питає.

– Українці.

– Якої віри?

– Греко – католики.

— Ніяких католиків. Обертайтеся негайно на православних.

— Чому?

— А тому. Бо православні підлягають нашому пролетарському патріархові, а ви — капіталістичному Папі римському. Це вам, по-перше, раз, а по-друге, два — мусите йти за більшістю.

— Не хочемо. Лишіть віру, в якій були наші батьки. Це ж справа людської совісти.

— А, так? Бери їх, хлопці!

І потягли пастирів і віруючих у тюрми, позачиняли церкви. Заворушилася спілка войовничого Ваньчиного... правовір"я.

Ванька місіонує. З піною на губах доказує, що католицька віра, як йому з певних джерел відомо, неправильна, що вона є опіум і туман, що треба чимшвидше від неї одмежуватись...

Чи не мудра Ваньчина політика?

1950 р.

ЩО ВІДПОВІДАЛИ З МАРСА

У РОЗКІШНОМУ кабінеті, заставленому дивовижними приладами, засідала міжнародна комісія по використанню атомової енергії.

Нещодавно встановлювали зв'язок з іншими планетами. Місяць роздратовано відштовхнув атомове проміння. Мовляв, дайте мені спокій! Я давно погас, освітлюю вам шлях уночі, спіряю поетам і закоханим. Якого дідька ще треба?

З Марсом справа була краща. Там промінь затримали, дослідили, що він є сигналом із Землі й дали знак: слухаємо!

Тоді встановили атомове радіо і почали двобічну розмову.

Першим у черзі стояв представник колишнього німецького райху. Він запитав:

— Чи є на Марсі картки? Якщо є, скільки хліба, фляйшу, буттеру й кави-бон дають на місяць? Якщо ж постачання ненормоване, може б, марсіяни продали трохи харчів, бо скрутно...

— Дожилися? — запитали з Марса.

— Так. А ви звідки знаєте?

Відповіді на те не дали, але запропонували:

— Можемо спустити покищо мільйон тонн хліба і пів

мільйона тонн буттеру. Зазначить місце. Фляйшу не вживаємо, бо за марсіянським законом заборонено вбивство тварин.

Тоді підійшов американський підприємець.

— Цікавлюсь справою опер, театрів і кабаретів. Чи можливий обмін репертуаром, кінофільмами? До речі, як у вас бізнес?

Відповідь:

— Незабаром спустимо для ознайомлення марсіянські п'єси і фільми. Щодо бізнесу — маємо ультрамеханізоване обслуговування в усьому. Подробиці — спеціальним радіолистом.

За американця тримався Ді-Пі. Він сказав:

— Я коротко. Прошу відповісти на такі питання:

1. Чи погодитесь взяти ви втікачів з УССР і в якій кількості?

2. Чи можлива організація на ваших теренах нової держави з орієнтовною назвою на літеру "У"?

3. Скільки у вас коштує одяг і взуття?

4. Скільки норм за день виробляє громадянин марсіянської держави?

5. Як справа з національним харчем, себто, з галушками, ковбасою й горілкою?

6. Чи існує гандель? Великий, чи малий?

7. Чи є партійна боротьба, а також тюрми і Північ?

8. Хто у вас вождем і генієм людства?

9. Чи є смертна кара?

Відповідали за порядком:

— Утікачів приймаємо в необмеженій кількості, бо на

кожний квадратний кілометр у нас припадає одна сота людини.

Держави можна закладати, які завгодно, від літери "А" до літери "Я" включно.

Одяг і взуття розвішані вздовж усіх шляхів країни. Користування безплатне.

Норма виробляється одна. Підвищення норм заборонено медициною.

Є ковбасяні і галушкові дерева, а також водоймища з горілкою.

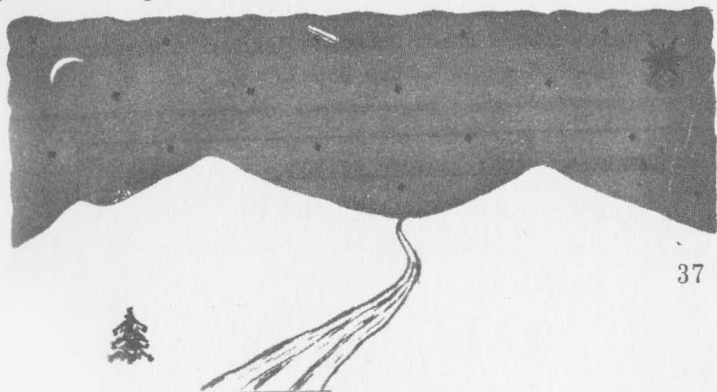
Партійної боротьби, тюрем і Півночі нема. Що це таке?

Господарем на Марсі є кожна людина. 450 наймудріших людей видають закони й урядують по черзі, один день на рік. Вождів не водиться.

Смертної кари нема. Злочин — явище виїмкове і карається продовженням життя до 1.000 років з обов'язком щодня читати політичну літературу. Чи не можете підкинути чогось? Будемо вдячні.

На цьому комісія зробила перерву, бо в марсіянський робочий день дорівнює одній земній годині, і звідам заявили, що час перепочити.

1950

З ВОРУШЛИВА ОПІКА

СТАЛІНСЬКА турбота про живих людей – все-світньовідома. Виявляється вона в різних філантропійних формах, починаючи від щомісячних строго – добровільних відрахувань, і кінчаючи безплатними /полярними/ санаторіями для робітників, селян і трудової інтелігенції.

Советські, або сталінські люди до цієї турботи вже звикли. Більше того, вони її сприймають, як щось звичайне, без особливого захоплення й навіть без особливої подяки. Так діти люблячих батьків звикають до щоденних пестоців і майже на них не реагують, якщо оминути механічно – традиційне цілування пестливої руки.

Ми до сталінських щасливців не належимо давно. Живемо власними турботами, з власного зарібку. Санаторіями не користуємось, позичок від нас не беруть, Документів ані в поїздах, ані на вулицях не перевіряють. Живемо нудно. І тим цінніше раптом відчуті утрачену батьківську турботу...

Одна з відомих установ /далі будемо називати її ОЗВУ /, не зважаючи на брак у столиці адресного бюро, навдивовижу точно звертається до переселених, колишніх Ді-Пі, з такими теплими листами:

" Шановний Громадянинне !

На таке ось число, такого ось місяця, запрошуємо Вас із ріднею переглянути новий кінофільм, випродукований на Вашій батьківщині. Це запрошення передайте всім Вашим знайомим, що працюють разом з Вами.

З щирим привітом
ОЗВУ".

Чи треба казати, яке високе моральне задоволення приносять ці дружні листи? Подумайте, чи хоч один власник кінотеатру догадався запросити хоч одного переселеного на безплатний перегляд фільму? Ніколи! До них, до тих власників, іди та неси трудові пези, а тут не потребує витратити жодного centa. Та ще, може, й цигарками рідними почастують, і кави дадуть ...

Дехто з несвідомих, ошасливлених листом, відписував за вказаною на конверті адресою:

" Шановний Громадянинне !

Дуже дякую за запрошення. Лишіть мене в спокою. Батьківщинок я вже вважаю тутешню державу і ходжу на перегляд її кінофільмів. А те, що діється на колишній моїй батьківщині, знаю добре й без кіна"...

І ви думаете, на цьому кінець? Ні, ОЗВУ не з образливих. Якщо переселений відмовляється прийти переглянути фільм, йому /переселеному/ все ж таки шлють "рідний" журнал, або "рідну" газету. Буває, що запакують додатково й портрет одного з геніїв людства. Мовляв, дивись і не забувай, якого ти батька син.

Оце турбота! Справжня, братерська, від неї не те, що заплакати – заревти можна.

ОЗВУ дбає про закинутих на чужину. Хочє підтримати їх на дусі. Запрошує в родинне коло. Любить усіх взагалі і кожного зокрема.

Ми також гаряче шануємо ОЗВУ. Та й як не шанувати, коли нас, незнаних і ніде не замельдованих, розшукали в кількамільйоновому місті й так ніжно піклуються.

З тої пошани й зворушень ми вже ухвалили віддячити ОЗВУ, а саме: кожен її милий лист пересилати до відповідних властей, щоб вони належно зберігали ті цінні реліквії. Бо в нас дома нема для збереження належних умов. Або коза з'їсть, або дитина потягне, або... самі знаєте, як і куди йде папір у хатньому господарстві...

1950 р.

ПРО РОЗСВАРЕНИХ ЗЕМЛЯКІВ та ПРО ПАРТІЇ, ЯКИХ НЕМАЄ

МУДРІ ЛЮДИ, ті, що не одну ніч спали в кукурудзі, аж поки доскочили власних хат і крамниць, в перші дні нашого приїзду щиро нам говорили:

– Панове, ви привезли сюди освіту, але вона зовсім непотрібна. Ви хочете згоди всіх з усіма? Не будьте смішними. Опускайтеся зразу на дно, і хай вам Бог помагає.

Та зразу опускатися не було охоти. Мабуть, з тих самих причин, з яких засуджені на скорочення штатів собачата гребуть лапками в калюжі.

Отож, почалася боротьба за згоду. З наснаженими енергією серцями і з найкращими намірами ринула в на-род новоприбула компанія. Цілується, обіймається, обіцяє докласти всіх сил для підвищення національного духу...

А мудрі люди знову:

– Сі, сі. Комо но? */ І ми були колись отакими запальними дурнями...

Нічого, мовляв, на минуле – чхати! Тут вам нову спілку – трах! Нове братство – шарах! Нову газету, та й не одну – бобох!

Пішло наче добре крутитись. Збираються, вітають - ся, на обличчях мир, у душах благовоління. Прямо сказа-ти: симфонія Шуберта.

*/ Так, так. Чому ні? /Есп./

Так місяць, два, три, і раптом хтось /з нової компанії/ шепче:

— Куди ми, братця, ходимо? До бандерівців? А дзуськи!

А там ще хтось:

— Та ж це мельниківська організація, провалитись їй!

І ще:

— Я з багрянівцями не хочу мати нічого спільного. До побачення!

Спілки, братства й газети пішли врозтіч, як раки. Нема вже поцілунків і обіймів, нема довір'я, ні чорта, можна сказати, нема.

— Чому?

— Та ж він пише там...

— А він читає он там...

— А він слухає тих...

— А він тримається з тими...

— Ну?

— Що ну? Розбивають єдність, сучі сини!

— Хто розбиває?

— Та ж ті, партійщики!

— Які партійщики?

— Бандерівці!

— Мельниківці!

— Багрянівці!

На цьому місці пора учадіти. Бо ж, серйозно кажучи, де в нас партії? Назвіть ви когось у вічі мельниківцем — визвіряться. Бандерівцем — також. Багрянівцем — так само.

Значить, якщо ці "івці" справді існують, погані вони, просто нікудишні, бо добрий, ідейний "івець" признається, ще й програмку дасть, ще й вербуватиме до своєї групи, так, як належить у порядному партійному світі.

А що ж у нас? Біс його знає, що. Власне, нічого. Ніби щось є і ніби нема ...

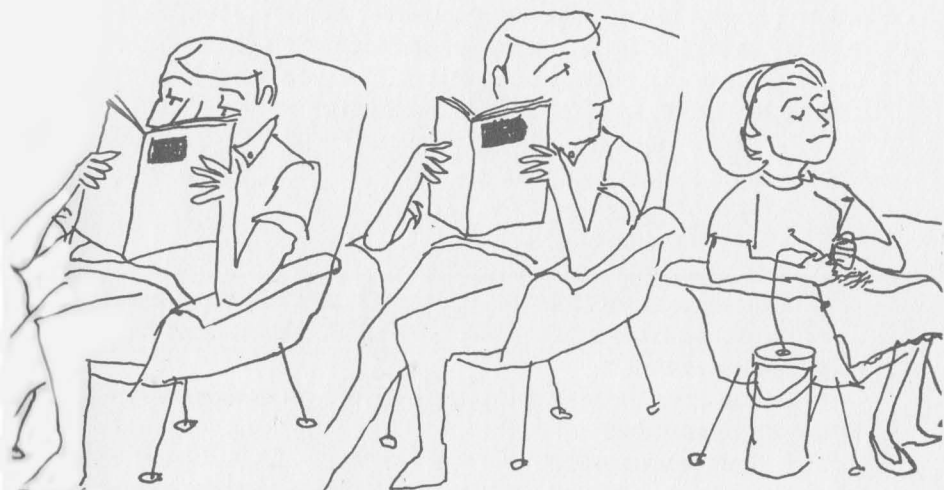
Проте, зараз уже маємо спокій. В народ не ходимо. Знайомих на вулиці не пізнаємо. На звернення до нас рідною мовою відповідаємо:

— Но компренде! */

Чому?

— А я знаю? Я доктор?

1953 р.

*/ Не розумію! /Есп./

ДАЛЕКО КУЦОМУ ДО ЗАЙЦЯ

НІХТО НЕ заперечить тої істини, що гурт – велика сила. Та в нас чомусь навпаки. Поки везеш воза індивідуально, ще с'як-так, а почнемо гуртуватися для спільного руху – стоп і ні з місця.

Приміром, надумуються двоє чи троє людей відкрити якесь підприємство. І доки воно в стадії організації, маємо повну згоду між спільниками. Ходять вони, закрутивши хвости, всюди разом, наввипередки хвалять один одного, одне одному догоджають. Та ось підприємство створене, і вже на другий день починається:

- Треба зробити так ...
- А я думаю ось так ...
- Чому саме?
- Бо так краще ...
- Ні, ось так краще ...

За тиждень спільники уникають між собою розмовляти. А за місяць один з них конфіденційно каже своєму приятелю:

– Хай його холера візьме, щоб я мав з ним спілку. Мушу відокремитись.

І відокремлюється.

Бо, знаєте, трудно зі спілками. Ні чорта з того не виходить. Я хочу ступити на ліву ногу, а спільник на

праву. Я чхаю дзвінко, а спільник тихо. Я роблю не поспішаючи й добре, а спільник швидко й кепсько. Крім того, є ще спеціальні амбіції. Наприклад, мене запросили кудись у гостину, а спільника – ні. Зі мною привітались, а про спільника забули.

Недарма казав один мій приятель :

– Найкраща спілка – чоловік і жінка.

Хоч і посваряться інколи, але контракту не розірвуть. І не заздритимуть одне одному. І не ошукають. Бо в них спільний, родинний інтерес. А до інтересу компанійського ми ще, мабуть, не доросли.

1953 р.

У СВИНЯЧИЙ ГОЛОС

К

АЖУТЬ : "На злодієві шапка горить!"
Брехня! Неавторитетна приказка! Бо скільки я не придивлявся – от, от, думаю, спалахне... Ні, не видно.

В деяких країнах Південної Америки є традиція: попався хтось у злодійстві – зразу на гілляку. В нашій країні традиція інша: в нас дивляться, як крадуть, і ... мовчать. Мовчать, доки вже все розкрадуть, а тоді починають галасувати:

– Та чи й не сучий же син? От стерво чортяче! Коли б не цей паскудник, нам би вистачило й перевистачило. І що було б спіймати!

Ми від традиції не відступаємо. Більше того: галасуємо, то–пак шепчемо з благородною витримкою лише після того, як злодій утіче і поліція, чи жандармерія цілком скінчать слідство...

Отож, на слідстві коротко і гаряче:

– Знать не знаю, відати не відаю, і взагалі, вперше про це чую.

А поміж себе тихенько:

– Та хіба ж ми не бачили? Хіба не догадувались? Та він же з кожним днем грубшав, як на дріжджах... Та він же щотижня катався зі своєю коханкою до столиці, чи куди там. На які грошики? На ті, що заробляв? Аякже!

– Автомашину, будинок, кажуть, купив, пройдисвіт. Але яке мое діло? Моя хата скрау.

Словом, ждемо, коли загориться шапка ...

ПРО КИШЕНЬКОВИЙ ГОДИННИК НА РУЦІ

ПЕРЕД тим, як фотографувати окремі виробничі процеси для закордону, відповідальні за це люди, очевидно, мобілізують всю свою увагу, щоб уникнути дефектів і помилок. І справді, в советських журналах і газетах ми бачимо усміхнені обличчя, досить пристойні "спецодяги", словом, комунізм будується легко і весело ...

Але буває так, що оглянувши з ніг до голови людину, не помітиш плямки на взутті, а та плямка якраз і зрадить ...

Ми розглядаємо розкішне видання журналу "СССР" в англійській мові. Краєвиди нас не дивують, багато є справді гарних краєвидів на нашій батьківщині. Однак, нам впадає в око "неврахована" прикра дрібничка : у кваліфікованого робітника на руці – великий кишеньковий годинник. Чому ж не ручний? А тому, що він дорого коштує, не під силу навіть кваліфікованому робітникові. Пригадуємо співвідношення цін між кишеньковим і ручним годинником до війни. Кишеньковий коштував, приблизно, 200 рублів, ручний – 450. Але й за таку досить високу, порівнюючи з заробітком пересічного робітника, ціну, не легко було дістати годинник, оскільки цей крам потрапляв на провінцію в дуже обмеженій кількості, і треба

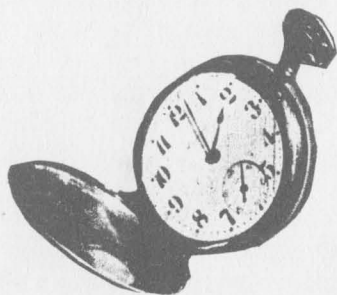
було мати або знайомство й протекцію в крамниці, або ставати на всю ніч у чергу.

Не думаємо, що й тепер там аж так подешевшали годинники. Значить, лишається переробити кишеньковий на ручний; хоч він ледве міститься на руці.

Тоді, як в Америці ця річ доступна всім і кожному, цілком порядний ручний годинник можна купити за одинденний заробіток, в СРСР треба працювати на цю річ не менше півмісяця.

Бачимо, що годинник і досі ще є мрією для советського громадянина. Це наочно підтверджує журнал "СССР".

1953

К СТАТИ КРИТИКОМ

/ Присвячується редакції Ньюйоркських "Обріїв" /

ЧИТАЧІ помилково вважають, що для набуття фаху літературного критика потрібні такі передумови: Природний дар. Всебічна освіта. Здібність до безсторонньої глибокої аналізи речей.

Але це було раніше. В наш вік темпів і боротьби за мир між двома непримиренними світами все виглядає значно простіше. Отже, критиком може бути перша-ліпша особа, без додержання згаданих передумов, із самим лише бажанням писати.

Якщо ви твердо вирішили стати на почесний шлях критика, придбайте собі записник, плящинку чорнила і добре перо. / "Вічного" не купуйте, бо "вічне" більш тижня не живе. / Далі повипишуйте й завчіть напам'ять такі ось науково-критичні терміни: Графоманство. Плоска писанина. Газетний штамп. Брак перспективи. Невиразна фабула. Блідий типаж. Позалітературне явище. Дешевенька агітка. Фейлетонний стиль. Спад художнього смаку. Жахлива криза.

З цим науковим запасом ви вже сміливо можете сідати за стіл, розкривати щойно видану книжку і писати рецензію. Якщо твір вам випадково сподобається, не йдіть за почуттям, бо критик мусить жити холодним розумом, а не серцем. До того ж у нас, взагалі, нема моди

давати позитивні оцінки. Постарайтесь покласти автора на обидві лопатки, щоб аж харчав і пускав слину. Головне вживайте /крім наведених науково-критичних/ якнайбільше чужомовних слів, наприклад: Сюрреалізм. Еґоцентризм. Дуалізм. Примітивізм. Ідіотизм. І т.д. Тоді переконаєте читача, що ви надзвичайно освічена людина, а редакція радо помістить вашу статтю.

Взагалі, редакція – річ другорядна. Редакцій багато, а критиків мало. Крім відомих усьому культурному українському світові Оле, Кв, А.Г-ко – нікого. То ж множимо лави критиків, з гаслами: Жодної неугробленої книжки! Лаймо авторів, щоб від них не лишалось ані пуху, ні пера. Шипімо! Сичімо! Клекотімо!

Тільки ... є одна прикра небезпека. Чи не стане читач більше цікавитись обляяним автором, ніж необляяним? Цілком можливо.

І тоді вже від критики лишиться, як казав Остап Вишня, самий "холостий вистріл".

1953 р.

ОРТОВА РОБОТА

ЗУСТРІЛИСЯ два чорти, український і парагвайський. Зустрілися – заприятелювали. Повештались по ресторанах, там хильнули грапи, так коньяку, закусили вермутом із содою і, як безквартирні, пішли ночувати на вулицю 24 де Новіембре, ч. 438, де міститься Український Народний Клуб.

– А ти певен, що не виженуть? – запитав парагвайський чорт.

– Ху! Виженуть?! До нашого брата тут ставляться з респектом. Виганяють різну дрібноту: єдиного в Буенос Айресі бандуриста Сніжного, родичку Тараса Шевченка – Красицьку й інших, а мене не чіпнуть.

– Чому?

– Бо я знаю дещо цікаве...

– Ну, і що?

– Напишу!

– Де?

– Де хочеш. У "Кличі", у "Слові", навіть у "Порогах" можу...

– Не надрукують.

– Надрукують. Пізніше, розуміється, шкребтимуть голову, мовляв, який це чорт написав?! Але буде пізно.

Чорти вместилися в залі, поперек стола, як нале-

жить, по-чортячому: голови позвішували на один бік, а хвости на другий, і продовжували балачку.

– Чому ти такий худий? – поцікавився парагвайський чорт. Адже не під Сталіним тепер живеш.

– Бо роботи багацько.

– Якої?

А людей розсварювати. Наші без сварок не можуть. Нудьгують. Ну, й допомагаю землякам...

– Наприклад?

– Та ось. Надумала Українська Репрезентація скликати Конгрес. А я зробив так, що до того Конгресу ма-ла бути допущена одна четвертина...

– Го-го-го!

– Правда! Конгрес, на жаль, відкликали, та в цьому вже вина не моя. Я б дуже хотів, щоби відбувся тойодно-четвертинний Конгрес. Тоді б дістав орден Перемоги від його величності – Люципера. Зірвалось!

– Далі?

– Далі створив кризу в Спільці Науковців, Літераторів і Мистців. Недавно голова зрікся головування.

– Чому?

– Бо він був "за", а всі члени "проти". Не зійшлися характерами.

– Може, повернеться?

– Не знаю. Проте, хай повертається. Для мене головне, щоб людина сама собі зробила прикрість.

– Ще?

– Організував дискусію в "Українському Слові" на тему "Хто дурніший".

– Пишуть?

– Аж чорнило бризкає. Навіть пан Іван Григоращук, що ніколи не розкривав древньої історії, на протязі трьох днів простудював її й бахнув статтю.

– Може, про римську державу?

– Атож. Трохи там негаразд вийшло з фактами і з іменами, але трудно. За три дні тисячолітньої історії не охопиш.

– Яку ще провадиш роботу?

– Багато, багато, товаришу. Зразу не розповім. Хай колись, бо вже спати хочеться.

Чорти захропли. На світанку завідувач клубу, пан доктор Біян, що випадково раніше повертався з засідання працівників на народній ниві, зайшов до залі й оторопів. Волосся йому наїжилось. Він викрався навшпиньках і причинив двері, шепчучи: "Свят, свят, свят! Да воскресне Бог і розточаться вразі Його!"

1953 р.

КОТИ – РЕВОЛЮЦІОНЕРИ

КОЛИ Я ЩЕ був хлопчиком і почув уперше
десь спів "Інтернаціоналу", мене страшно
вразили й приголомшили ці слова :

"Ми всіх котів зітрем на порох!"

– Боже, – думав я, – нащо цих милих створінь нищити? Нічого злого вони не роблять, полюють на мишей і горобців, які шкодять господарству, а ввечорі сидять у теплому куточку й наспівують свою мрійну рокотливу пісню.

Мало не плачучи, побіг я до мами.

– Мамо, – кажу, – ось співають, що всіх котів будуть стирати на порох... Я нашого тепер нікуди не пушу.

– Дурнику! – відповіла мама, – не котів, а катів.

– А що таке кати?

Мама пояснила мені різницю між котом і катом, та, правду кажучи, це пояснення якось до мене "не дійшло". В глибині моєї хлоп'ячої душі лишився той спів саме, як грізне попередження улюбленим тваринкам.

І що ви скажете, через тридцять років воно справділося. Розповідали мені пізніші втікачі з тієї смуги, що прилягає до кордонів "воз'єднаної" УССР, такі дивні речі: Раптом приїздять у села емгебісти, злазять з коней, розбігаються по хатах і питають:

— Кіт є?

— Є.

— Давай сюди!

І зразу того бідолашного кота об камінь головою "цюк", і — пішли далі.

І так день—у—день.

Населення довго не могло зрозуміти причини котячого терору, аж, врешті, вона стала відома. Командування УПА часто висилало своїх розвідників і зв'язкових на Україну. Просмикнутись туди було не так легко, бо охоронну службу вздовж кордону поруч з емгебістами сповняють пси—вовчури. Там, де людину не вчує емгебіст, вчує собака. Та наші очайдушні хлопці винайшли від цього рятуюнок. У кожного вояка УПА, що пробирався на окуповану батьківщину, в наплечнику, чи валізі сидів кіт. І як тільки появлялася страшна собака, під ноги їй кидали кота. Непримиренний антагонізм між псом і котом відомий усьому світові. І той і другий стоятимуть, взаємно гіпнотизуючи й пильнуючи одне одного так довго поки кіт не чкурне на дерево. Оскільки ж дерева близько не траплялось, емгебісти не раз могли бачити таку картину: учений страшний пес дурень—дурнем стояв напроти кота, не повертаючи голови, /щоб кіт, бува, не видряпав очей/, а поруч — свіжі сліди "порушників кордону", які чимскоріш пішли далі.

Не знаю, чи триває й тепер на прикордонні боротьба з котами. Сподіваюсь проте, що котячу націю винищити не так легко й обіцянка "Інтернаціоналу" лишиться такою ж порожньою, як і та, де запевнялось:

"В інтернаціоналі здобудем людських прав".

ПРО НЕСМІШНЕ

ЛЮДИНИ вільно мати власні погляди. Це потреба душі, яку дозволяють скрізь, крім райських і піврайських держав. І ми дозволяємо. Більше того: кричимо на всі легені про терпимість, лояльність, невтручання в чужу орієнтацію, якщо тільки вона не шкодить загальній справі.

Але діємо інакше. Недавно мій знайомий показав очима на одного земляка й сказав:

– Бандерівцям симпатизує, зараза ...

Другий знайомий так само хитнув головою в бік випадкового перехожого й попередив:

– За Мельника держитесь, сучий син...

Третій пошепки подав характеристику ще одного зустрічного:

– Український монархист, чортове кодло ...

Всі згадані ніжні епітети вихопились у моїх супутників настільки щиро, що язик мій тимчасово прилип до піднебіння і нічого не міг тоді відповісти. Отже, відповідаю тепер:

Мої дорогі! Як відомо, ноги у всіх ростуть з одного місця, але не всі ноги ходять однаково. Коли б, скажемо, прем"єр Великобританії Етлі намагався прищепити соціалістичні погляди Черчілеві, з цього напевно б

нічого не вийшло. Але і Етлі і Черчіль дбають ПО-СВО-ЄМУ про добро держави. Будучи антиподами, радяться з приводу небезпеки для неї і, сподіваюсь, не звуть один одного /навіть за очі/ ані заразою, ані сучим сином.

Наша мишача партійна боротьба тим більш прикро вражає, що ми маємо державу в ПЕРСПЕКТИВІ, що наше "гол" родиться тоді, коли перескочимо. І замість того, щоб гуртом і дружно готуватись до майбутнього стрибка, ми органі зовуємо взаємопожирання. В ім'я партійної нетерпимости, часто лише на підставі підозри в належності когось до несмачної партії, робляться у нас нечувані речі. Друг перестає бути другом, іде на підступ, на хамські вчинки, забуваючи, що в першу чергу стає смішним і недостойним пошани він сам.

Проте, стиль боротьби в нас здебільша замаскований, себто, кусають іззаду і чимдуж біжать геть. Бо душевна вбогість не може поставити спільне вище особистого.

Тому від урочистих постанов про єдність покищо лишається у нас фіга з маком.

1953 р.

ВИБАГЛИВИЙ ЧИТАЧ

ЗУСТРІВСЯ я з національним другом Забиймухою. Іде суворий, похнюплений, і навіть на знайомих не звертає належної уваги.

– Гей, Мухо! – покликав я. / Ми його для економії слів звемо просто Мухою. / – Куди поспішаєш?

– Нікуди я не поспішаю, – мелянхолійно відповів Забиймуха, – горе своє розношую ...

– Горе? Може, хто, не дай, Господи, помер? Друг похитав заперечливо головою.

– У мене помирати нема кому, один, як палець.

– Що ж тоді?

– Жити нудно, ось що!

Бачу, з людиною якась конкретна прикрість. То ж посадив її на лавку і категорично запропонував:

– Говори все. Все до ниточки. Тобі стане легше, а я, може, чимсь поможу ...

І національний друг Забиймуха розповів мені ось що:

– Я, друже, завжди шукаю розради в друкованому слові, бо в недрукованому її не бачу. То ж стежу заповною нових книжок, передплачую всі більш-менш популярні на еміграції рідномовні журнали і газети. Зокрема, хоч тобі, може, й дивно, люблю поезію. Та ж поет одним рядком потрапить обійняти цілу сторінку прози. Поет –

це справді пророк, який "глаголом запалює серця людей". І як мені прикро, коли я бачу якусь змістовну невідповідність, або легковаження цим Божим даром...

– Нічого не розумію!

– Чекай. Зараз зрозумієш. Сьогодні прочитав я в числі 2 / 53 "Сучасної України" дві поезії: Михайла Ореста і Василя Барки. Прочитав і занедужав.

– Чому?

– А ось чому. Орест – чудовий поет, знаменитий, але чи ж вільно поетові перекручувати історичну правду?

– Перекручувати?

– Авжеж. Власне, перекрутив Гайне, а Орест безкритично повторив те в своєму перекладі. До речі, "Сучасна Україна" надрукувала переклав М. Орест. Симпатична помилочка? Га? Та справа не в цьому. Слухай...

Забиймуха дістав із кишені газету і прочитав уговорені чотири останні рядки Орестового перекладу:

Моя Суламита! Муко і раю!

Належать краї до руки моєї.

Я – владар Ізраїля, цар Юдеї,

Мене ж ти не любиш – і я вмираю.

– Ну? – глянув на мене Забиймуха. – Як тобі подобається?

– Добрий переклад.

– Добрий? Та де ж сказано, що Суламита не любила Соломона? – вигукнув нервово Забиймуха. – Та ж вона, рятуючи життя царя, загинула з його ім'ям на устах. Хто знає краще про це, Гайне і Орест, чи біблія?

– І ти, Мушко, через це ось так розхвилювався?

– Ні, це був тільки початок. Щоб прогнати гіркоту, взявся я читати поезію Барки. І знаєш, скільки її студіював? Три години!

– Отакий маленький віршичок?

Отакий маленький. Читав п"ятдесят два рази ...

– Ну, і?

– Хтось із нас нещасливий, – сказав Забиймуха, – або я, або Барка. Наче й по-українському написано, а ні чорта не второпаю. Учадів просто, думаючи, може, я справді дурний?

– Ні, Мухо, ти не дурний, але вірш той тяжко тобі зрозуміти, бо він оригінально-гумористичний...

– Гу-мо-рис-тич-ний? – прошепотів Забиймуха, підводячись.

– Ну, розуміється. Та ж "Сучасна Україна" вирішила постачати еміграцію гумором. Раніше подала дискусію між Слаутичем і Манилом, тепер ось висмикнула з Барчиного "Трояндного роману" найбільш нетрояндне місце, щоб показати Барку в гумористичному світлі. Так само, як Орестові всучили оте "перекрав"...

– Ні, справді? – спитав Забиймуха, прояснюючись. Це літературний жарт?

– Безперечно. Причому, жарт організований. Пожартував Орест над Соломоном, пожартував Барка з "Літаньям білим", і пожартувала "Сучасна Україна", вмістивши ту гумористику на своїх сторінках. А ти прийняв усе серйозно, диваче...

Лишив я Забиймуху в доброму настрої. Він любить гумор, хоч іноді й не одразу його розуміє.

АБСУРД ПСИХОЗИ

ЧИ ДОВОДИЛОСЬ вам думати : чому крілик, передчуваючи свою загибель, з жахом і тремтінням, але все таки посувається в напрямку зміїної пащі? Чому засуджений на смерть копає собі могилу? Чому десять в'язнів підкоряються одному конвоїрові? Виходу нема лише для трупа, а для живого він є завжди, в крайньому разі – в смертні ворота. Не можна поясноувати стан апатії перед смертельною небезпекою так званим "стовбняком", бо стовбняк – явище хвилиenne, а не тривале, спасенна думка завжди працює над переборенням труднощів і на 95% перемагає їх.

Маємо дивний прецедент: з 800 душ, які поверталися з Аргентини на "родіну", лише одна п'ятнадцятирічна дівчина–українка знайшла в собі силу втекти з пароплава /в порту, в Італії /. А чому інші поїхали далі?

Советська пропаганда досконала. Вона враховує те, що слова, без практичного підтвердження їх, нічого не варті, що дитина, яка плаче, скоріше заспокоюється від цукерки, аніж від "чукикання". Між іншим, в Аргентині дешевих цукерок для кандидатів на рабів ніколи не шкодували. Комуністичні осередки, так звані, клуби були справжніми батьками, чи добрими бабунями для своїх членів. Усілякі неприємності постійних відвідувачів клубних сходин швидко полагоджувались. Одному підшукали працю, другому допомогли "толокою" вивершити хату,

третьому давали позичку. Словом, сама тобі увага і людське ставлення до ближніх.

З хвилиною вступу "советських громадян" на пароплав, відбувалася метаморфоза: перетворення доброї бабуні у вовка. Червона Шапочка /з однойменної казки/, 800 парами очей зауважила, що під очіпком бабуні стирчать вовчі вуха. Цукерок уже було непотрібно, бо навколо океанські води, гроші пароплавній компанії сплачено, і з кожним днем усе ближче "батьківщина трудящих"... Тоді почалися розмови на інших тонах. Перше — автобіографія. Коли виїхав з рідного краю? До яких організацій належав? Тут же і заздалегідь приготовані агентурні списки, на випадок, якщо хтось збреше... Добра бабуня скинула очіпок, виставила гострі зуби, переможно помахує хвостом. А що, попались? Це вам не Аргентина, де можна було "дурака валяти", тобто, жити так, як хотіли. У нас живуть трохи інакше: роблять те, що накажуть, працюють там, де визначать, їдять те, що дадуть, одягаються, як зуміють, а не зуміють — справа їхня.

Розуміється, вечорами, порція лєнінсько—хрущовської науки, щоб приїхали зовсім підготованими, обробленими, ошелешеними й сумирними. Не подобається? Пізно! Краще активізуйтеся, щоб ми дали вам добру характеристику, і вас би послали не в пустелю, а туди, де є ліс і річка.

Дзвенить, надсаджується рідна гармонь, рідні пісні про Катюшу і про трьох танкістів заглушують шум океанських хвиль. До дівчат з Аргентини залицяються "сопровождajúщіє". Гарні є дівчата, стрункі, чорноокі,

тільки чомусь полохливі...

— А—ну, не бойсь. Здесь все товарищі. Виході вечерком на палубу...

"Сопроводжуючіє" — тимчасові господарі тіл і душ 800 людей. Новітня галера везе ясир червоному султанові, роками агітованих, приречених на останнє місце в "сім"і народів", бо ж вони дихали вільним аргентинським повітрям, вони не знали злиднів, вони мали право бути гордими... Хіба ж можна дозволити їм жити між советськими людьми і баламутити давно заспокоєних сталінським нагаєм?

Поворотці відчувають: "щось не те", але думка застигла, вона охоплює вже досить далеку відстань від аргентинських берегів і лякається.

— Вертатись? Ні, ні, це неможливо, адже все продано, все взято, все оформлено. Будь, що буде!

І лише чиста душа дівчини—підлітка виломилася з загальної психози апатії, стрибнула назад, у свободу, зневажила самовпевнених "сопроводжуючих".

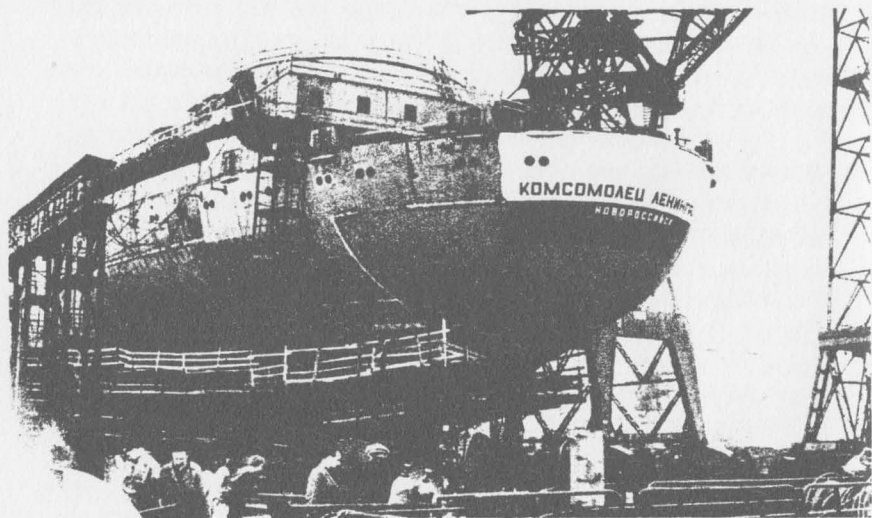
Вони ще матимуть із—за неї мороку, як вони допустили? Та ж ця утікачка розповість про "пароплавні порядки", про погрози, про виховання в ленінсько—хрущовському дусі. А ще ж не всіх забрано, ще не виконано цілком пляну людоловства. Скандал!

Не відомо, чи будуть і далі так масово повертатись на "родіну"? Чи зневажено осторогу шести самогубств у Одеському порті? Здорова логіка підказує не покладатись на солов'їні пісні боа—констріктора, а проте, абсурд психози — явище, так би мовити, історичне,

радикальних ліків на цю хворобу нема

Цікаво лише знати: скільки з тих 799 людей, що повернулися, прийшло б, за наявності вільного вибору, в Одеський порт для зворотнього рейсу до Аргентини. Очевидно, забракло б тільки тих, що з різних причин відійшли у вічність.

1956 р.

Товариші, сідайте! Родіна на вас чекає!

ПАНІВ ПОТОПИЛИ В ЧОРНОМУ МОРІ

ПІСЛЯ чергового призову до Червоної армії, політрук проводить першу бесіду з новобранцями й знайомиться з ними персонально.

– Як твоє ім'я? – питає політрук одного з червоноармійців.

– Пантелій.

– Що? Пан Телій? Тепер панів нема! Запиши /звертається політрук до писаря / – Телій.

– А твоє ім'я, молодий чоловіче?

– Панкрат.

– Я вже сказав, що панів потопили в Чорному морі. Запиши – Крат.

– Ну, а ось ти там, коло печі, як називаєшся?

– Панфіл.

– Та що ви, подуріли? Замість "пан" ми тепер говоримо "товариш". Запиши Філ, і щоб я більше не чув від вас старорежимних дурниць. Зрозуміло?

В рапорті до начальника військової частини політрук зазначив:

"Мушу повідомити Вас, що серед покликаних на службу червоноармійців ще міцно тримаються старі звички. Наприклад, троє хлопців на годині політграмоти назвали себе "панамі". Пан Телій, пан Крат, пан Філ. Я зробив їм попередження і запропонував називатись просто: Телій, Крат і Філ. Думаю, що в наслідок наполегливої освідомлюючої праці, мені вдасться викоринити буржуазну ідеологію серед дорученої мені частини.

Х Т О Ж П Л І Т К У В А В ?

ІВАН схопив Петра за петельки, міцно потряс і спитав:

– Ти будеш?

– Ні, не буду.

– Що не будеш?

– А я знаю? Тобі видніше.

– Ти будеш, вражий сину, розповсюджувати про мене плітки?

– Які плітки?

– А хто пустив чутку, ніби я говорив, що Морози-ха плутається з італійцем?

– Хто пустив – мені невідомо, тільки не я. Крім того, думаю, що говорити таке про Морозиху — глупота. Та ж їй під п'ятдесятку, в неї вже онуки до гайскулу наближаються...

– Онуки онуками, а плутання плутанням. Не така вже вона й стара. Тут, в Америці, це вважається середнім віком.

– Який там, до чорта, середній? У нас колись такі вже на печі сиділи.

– То в нас, а тут не сидять, взувають черевики на закаблуках–шпильках, ходять на різні бенкети і хлопцям підморгують.

– Значить, ти припускаєш, що італієць – правда?

– Розуміється, правда. А як ти ще раз цвірінкнеш

про те, що це я казав, слово чести, повибиваю тобі зуби.

– Ну, мої зуби будуть тобі дорого коштувати...

– В суд подаси?

-- В суд, чи не в суд, але пошкодуєш ...

Іван і Петро ще довго світили один на одного очима, тупали, як півні, спльовували на брук зайву слину, накопичену в наслідок обопільного роздратування. Нарешті Іван сказав:

– Знаєш, що? Ходім вип"ємо пива. Чомусь у мене в горлянці пересохло.

І противники рядком, мирно пішли до ресторану.

1956 р.

УКУСИ МЕНЕ, БУДЬ ЛАСКА!

КРІЗЬ, по всіх країнах, люди бояться й уникають небезпеки. Пильнують, щоб не стукнуло авто, або ж щоб не бебехнутись серед пішоходу лобом об асфальт. Словом, стережуться, пам"ятаючи давню приказку: "Береженого й Бог береже".

Єдиний виняток із цього загального правила – Америка. Тут навпаки, не то, що стережуться потрапити в халепу, а всіма способами шукають її. Чому? А ось чому. В Америці за кожне фізичне ушкодження платять. Упали ви, наприклад, біля якогось будинку, набили собі гулю, чи пошкодили носа, зараз же дзвонить до того будинку й доповідайте: я упав. В іншій державі, крім Америки, вам би резонно відповіли: Упали? Ну, то йдіть до чортової мами. Хто вам винен?

Тут – ні. Тут бо кожен будинок має іншуранс на випадок отакого прикрого падіння. І господар зобов"язаний негайно викликати швидку допомогу, та допомога забере вас до шпиталю, а шпиталь обслідує й дасть свій висновок, а після висновку /позитивного в розумінні пошкодження/ вам без жодних викрутасів сплатять певну, іноді досить порядну, суму. Якщо ж ви при падінні зламали собі ногу, або руку, лежить і постогнуйте, навіть можете реготати на всю вулицю, бо тут уже справа безпрограшна, грошики майже у вас, у кишені.

Бували такі випадки: Стукне якогось громадянина

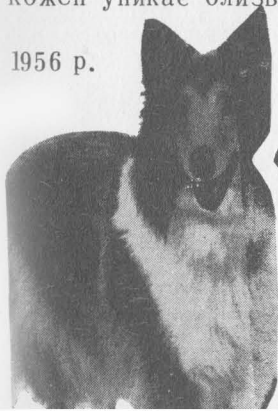
автоі, всупереч порядку, поїде собі далі. Але громадянин мудрий. Він знає, що число того нахабного авта хтось обов'язково запише, а тому сидить серед вулиці й жде. Коли на дворі мокро, підстелить під себе газету, однак, не встає, поки не з'явиться амбулянс.

Трудніше з собаками. В Америці собаки культурні й добродушні, бо нічого їм не брокує. Їжі – скільки завгодно, ночують, здебільша, в хатах. Отже, вигриваються на сонечку й хвалять Божий світ, такий ласкавий для них.

Розсердити американську собаку не так легко. Треба відповідного хисту для цього, а іноді й хитрощів. Бо ви ж не можете, скажімо, публічно наступити собаці на хвіст, або врізати її ломакою по ребрах, бо в даному випадку потерпілою вважатиметься собака й вас за ту неспровоковану агресію припечуть. Отже, коли хочете, щоб собака вас укусила, непомітно щипніть її за носа, або вихопіть кісточку з зубів, або галасніть над ухом, коли вона спить і не має думки про небезпеку.

Собака авантюра також вигідна. Тут справу можна вирішувати безпосередньо з господарем і поставити свої умови, як кажуть, полюбовної згоди. Якщо ж полюбовно не вийде, тоді в суд. Ну, а суд – це така установа, що кожен уникає близького з нею знайомства.

1956 р.

Укуси мене, будь ласка!

Д Е Ш О П Р О З . Д . А .

В жодному словникові, ані в букварі, ані в лінгвістичному довідникові не знайдете ви такого витвору. Ми чесно переглянули всі словники, звертались до науковців, нарешті питали серед народної маси : що таке ЗДА?

— Не знають. А один дотепний дядько сказав : — Тепер мода на скорочення понять. Отже, думаю, що ЗДА має означати : "Здурила Америка"...

Абревіатуру "ЗДА" плекають ще чимало газет. Плекають всупереч здоровому глуздові, всупереч тому, що ніколи в Північній Америці не було кількох держав, а були тільки сполучені, чи /нехай/ з"єднані стейти — штати, кантони, провінції.

Але припустімо на хвилинку, що ці "держави", справді існують. І ось президент Ньюйоркської держави ставить ультиматум державі Пенсильвейнській :

"Заберіть від нас кілька мільйонів негрів. А якщо не заберете, оголосимо вам економічний бойкот."

Президент держави Огайо заявляє, що його держава виходить зі складу "з"єднаних держав" у тому випадку, коли там буде держава Коннектикут."

Президент Ньюджерської держави не погоджується з політикою держави Норт Керолайна і разом з державою Міннесота створив оборонний і наступальний союз та чекає слушного моменту, щоб повалити й завоювати Норт

Керолайну ...

І так далі, і тому подібне.

Пропагатори "ЗДА" не ЗДАються. Мовознавець з "Народної Волі" С. Лотишка навіть підвів під "ЗДА", так би мовити, авторитетне підложжя. Він зацитував слова президента Ліндона Джонсона про те, що "кожен стейт /але не держава. А.Г./ є суверенний, має свої закони і з повним правом дотримується їх".

Ми вже писали колись: не подобаються вам німецькі /а не російські / штати, то пишть "з-англійська" - стейти. Адже в Швейцарії існують кантони, і на ту назву ніхто не дивиться кривим оком, бо ж назва усталена й традиційна, нічого не можна там змінити.

Однак, деякі наші газети хочуть "переплюнути" всіх мовознавців, академіків, лінгвістів. Для них закон не писаний ...

А один "патріот" висловив навіть таку оригінальну думку: "Всі, хто вживає США замість ЗДА, а також апостроф – належать до комуністів і підлягають національному бойкотові. Дуже мудро. З чим і вітаємо всіх ЗДАвців!

1958

ПОДАЙ, ГОСПОДИ!

ВОГО часу Остап Вишня писав:
"Добру характеристику від начальства, збільшення заробітної платні, премію, курорт – подай, Господи! Податки, безробіття, черги, ГПУ – Тобі, Господи!"

В кінці цих "молитов" хор ентузіастично вигукував:
– Дайош!

На підставі спостережень, ми можемо провести певну аналогію між тим хором і "Новим Русским Словом". Там, де йдеться про "Тобі, Господи!", наш друкований сусід категорично відмежовує себе від участі в справі. Він інформує, наприклад:

"Из Буэнос Айреса выехало в СССР около тысячи украинцев и белорусов".

Отже, начебто жодного росіянина не пішло на советську вудку. Коли ж одна дівчина втекла з пароплава в Генуї, "Новое Русское Слово", порядком "подай, Господи!" урочисто заявляє: "Русская девушка Анна Левчук отказалась от поездки в СССР."

Так само в сенсаційному випадку з п. Глушаницею, "Новое Русское Слово" поспішило привласнити його собі, сповістивши:

"Русский Глушаница поставил ультиматум советскому посольству в Оттаве."

Об'єктивна історія давно ствердила окремішність Росії й України. За відомою приказкою, "що руському

здорово, те німцєві смерть", натрапляємо й ми на численні розбіжності між двома націями, і це зовсім не вобразу одній, або другій. Хай вони лишаються при своїх позитивах і негативах. Але "Новое Русское Слово" не може похвалитися геройством своїх громадян і тому позичає, або привласнює чуже. Факт не стільки прикрий, як смішний, бо хто ж заперечить, що прізвища Левчук і Глушаниця не мають нічого спільного з традицією російських прізвищ. А до того ж ні панна Левчук, ні п. Глушаниця ніколи не признавали своєї приналежности до росіян, підкреслювали скрізь, що вони – українці.

Оскільки "Новое Русское Слово" стоїть на "вишнівських" позиціях, ми абсолютно не здивуємося, коли одного прекрасного дня, як кажуть, прочитаємо там таке: "Русский Ахмет–Магомет–Бен Огли дав по пиці советському амбасадорові".

Нічого не вдієш. Кожному хочеться мати якнайбільше позитивів на своєму політичному конті.

1958 р.

Р О З К Л А Д А Н Н Я   Д У Ш І

ДУЖЕ РІДКО, а може, й неможливо зустріти американця, який би відразу поставився до вас підозріло, вбачав би у вашій особі прихованого ворога, пильно слідкував би за кожним вашим рухом. Ще неможливіше те, щоб американець спровадив вас до поліції для вияснення вашої грішної душі... Розуміється, це нормальний стан вільного суспільства, так було колись і на величезних просторах теперішнього Советського Союзу, а зокрема, в Україні.

Українці, по своїй природі, аж занадто довірливий народ. Згадайте хоч би умови вступу до запорізького війська :

- В Бога віруеш ?
- Вірую.
- Сало їсиш ?
- Їм.
- Горілку п"єш ?
- П"ю.
- Приймаємо !

А ким був раніше той, хто вірує в Бога, їсть сало і п"є горілку, запорізького отамана не обходило. Тобто, він, отаман, давав у руки прибулому "карте блянш" : докажеш, що ти добрий хлопець, честь тобі й слава, а не докажеш – матимеш канчуки, або й зовсім проженуть із запорізького товариства.

Советська влада, очевидно, з певною метою заповзялася розкладати людську душу. Замість довір"я – підозріння, замість співчуття – настороженність, замість допомоги – відоме саркастичне – "Бог тобі подасть!"

Людська душа – це віск, з якого можна ліпити і добро й зло. Комуністи зупинились на останньому, бо по своїй природі вони відкидають добро, як буржуазний пережиток, або "інтелігентське слинтяйство". Це доказала звіроподібна, ще ленінська Чека, це червоною ниткою проходить крізь суспільне життя досі. Підозрілість, донощицтво, брутальний регіт над гіркими переживаннями людини – цим характеризується большевицька доба. Мабуть, ще й досі височіє пам"ятник горезвісному Павликові Морозову, що віддав на смерть рідного батька, аби прислужитись советській владі. Той пам"ятник треба було б скинути, розбити на друзки, бо ж то ганьба для всього советського суспільства, але в своїй засліпленості влада не розуміє, чи не хоче розуміти ганебного стовба, до якого її "герой", Павлик Морозов, припечатав.

Не один турист до СРСР уже заплатив дорогу ціну за те, що хотів поводити себе так, як на своїй батьківщині. Деяких висилали, деяких садовили до тюрми, а деякі ще й досі їдять советську "баланду" й гірко спокутують своє дрібнобуржуазне довір"я...

Тема "розкладання душ" аж занадто широка, її не охопиш у короткій статті. Можна лише застановитись над питанням : кому це потрібно? І для чого?

Значить, потрібно, якщо вже пів віку йде оте розкладання. Значить, без цього не було б стабільної влади,

спертої на кулемет, батіг і брутальний примус в усіх чисто ділянках людського життя. О, ми вже добре розуміємо всі ходи й виходи так званої "народної демократії". Вона може одурити лише наївних, або "прекраснодушних" обивателів, що читають виключно пропагандивну

Сталін

Берія

Хрущов

Хрущов: — Дивіться! Ось де зарито собак

літературу й не дають собі труда зазирнути в літературу іншу. Хай візьмуть Артура Кестлера, або нашого Івана Багряного, хай вдумаються в ті картини, що їх змалювали без всякого перебільшення ці правдомовні письменники. Советська влада — справжній витвір сатанинського духу, це спілка "гробокпателів" на широку скалю,

урядовий погонич і урядова звірюка.

— Робіть те, що ми наказуємо, думайте так, як ми хочемо, а інакше ...

Народові відняли Бога, а на Його місце посадили Маркса й Леніна. Є і ленінська "церква", отой мавзолей, що спотворює Червону площу в Москві. Як ще не додумуються бити поклони й ставити свічки перед кістками першого большевицького фюрера? Чому патріарх московський і "всея Русі" не включив його в список святих?

Слова Т.Г.Шевченка "На всіх язиках все мовчить, бо благоденствує", повною мірою справдилися саме за "робітничо-селянської" влади. Вісім мільйонів партійців керують 240 мільйонами звичайних громадян, на все життя заляканих, покірних, "бдительних", бо ж як би чого не вийшло ...

Розкладницька акція не припиняється й тепер, хоч нові людські паростки починають дивитись критично на символ комуністичної віри й шукають правди поза "батьківщиною всіх трудящих".

1958 р.

МИШАЧА ДРАМА

КОЛИ МЕНЕ приймали на роботу до фабрики, першим запитанням мого начальства було:

— Чим ви заробляли собі на хліб у тому краю, звідки приїхали до Американського континенту?

— Пером! — відповів я.

— Пером? Добре! Дістанете перо й тут, щоб не втратити кваліфікації. Тільки те перо трохи більшеньке й будете ним водити не по папері, а по підлозі.

Я кивнув головою.

Отже, почалася моя нова творча діяльність. Кожного дня прибирав я фабричні склепи. Прибирав ретельно, навіть з ентузіазмом, бо мені платили, приблизно, в п'ятдесят разів більше, ніж за працю з маленьким пером.

І раптом трапилася прикра несподіванка. Замітаючи одного дня склеп, зауважив я здохлу, а чи забиту мишу. Ту мишу залишив я на підлозі до наступного ранку. А ранком прийшов "формен", або по-нашому, підганяйло, глянув на мишачий труп і запитав:

— Чому ж це ви не замели цю погань?

— А тому, — відповів я, — що наймався до вас замітати сміття, а не мишей. Мишей я принципово не замітаю.

— Принципово?

— То-пак, ні. Справа тут дещо глибша. Мене завжди, як побачу мишу, або пацюка, нудить, себто, тягне блювати. Так мене виховано.

– Гм... А все ж таки, мишу ви приберіть.

– Не приберу.

– Це ваше останнє слово?

– Останнє й остаточне.

"Формен" прошепотів якесь, очевидно, не дуже поетичне речення, узяв здохлу мишу за хвоста й викинув на двір. А ввечорі дали мені чек і сказали, що більше моїх послуг не потребують.

"Чорт із вами, – думаю, – велике перо я дістану скрізь, аби лише бажання".

Еге, панове, вийшло зовсім не так. На фабриках, де хотіли мене прийняти, цікавилися, чому я покинув попереднє місце праці. Я розповідав чесно про мишу, про відмову її замести й чув прикру відповідь:

– Але ж то був ваш обов'язок. Значить, ви повстали проти обов'язку? Ні, такого робітника нам не треба.

Тинявся я тинявся по фабриках, а тоді раптом прийшла мені до голови спасенна думка: Адже в Америці дуже високо ставлять людську гідність. За зневаження цієї гідності навіть платять великі гроші після суду. І під час чергового запитання про причину залишення праці на попередній фабриці я твердо відповів:

– Бо не хочу мати нічого спільного з брутальними людьми, які примушували мене руками ловити мишей і викидати їх на двір.

– Руками? – жажнувся черговий працедавець. – А багато було там мишей?

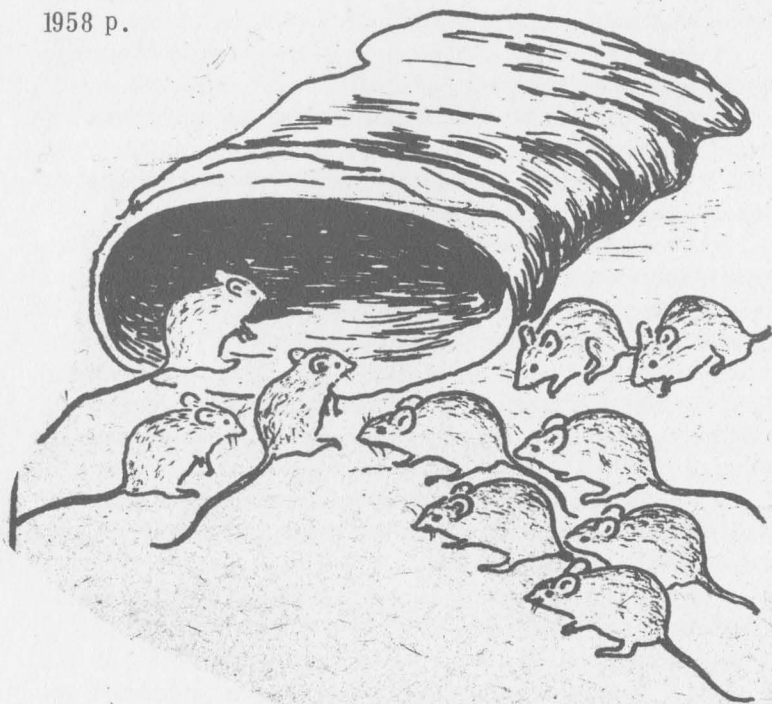
– Тисячі!

Мене одразу ж прийняли на роботу, запевнивши, що

такого варварства, такого зневаження людської гідності
їхня фабрика ніколи не знала й не знатиме. Коли ж, про-
ти сподівань, трапиться десь миша, то для цього є спе-
ціальний порошок, від якого та миша вріже дуба.

Тепер я знову маю надійне "велике перо" і з його
допомогою завойовую Америку.

1958 р.

В РОЛІ "БЛАГОРОДНОГО ПРОШАКА"

РАЗОМ ІЗ своєю книжкою, автор шле дуже чепкого, образно висловлюючись, "хвостомачательного" листа. Він переконує невідомого читача, прихильника, чи неприхильника в тому, що книжка живе не один місяць. Що вона, якщо не вічна, то довготривала. Що саме вона колись досягне меж тепер замкненої для нас України, відкриє перед тією Україною багато нез'ясованих проблем і питань...

Є різне реагування на книжку. Переважна більшість земляків /чесних і "не мудрствуючих лукаво"/присилає належні два, чи три доляри, бажає дальшого успіху і тим прислуговується до розвитку Української Культури. Честь і слава отим приятелям книги!

Натомість є люди, які вважають мало не за особисту образу, коли їм пришлють непрошеного листа з книжковим додатком. Людина зразу стає вовком. У неї, як у гоголівському творі, раптом появляються в роті ікла й вона шипить:

— Згинь, пропади з моїх очей, проклятий український письменнику! Щоб я тебе не бачив і не чув!

У своїй сумній практиці "примусово-добровільного" розповсюдження книжок автори зустрічаються з такими прошарками:

1. Звичайних /добрих / громадян.
2. Тих, що мовчки повертають книжку.

3. Злобних, у яких аж надто випирають ікла, змальовані в безсмертній повісті Гоголя "Страшна помста".

Ось вам характеристичний лист: "Шлю вам належні три доляри. Але прошу в дальшому жодної книжки мені не висилати, бо ані заплачу за неї, ані поверну. Я не маю для цього часу".

І це пише доктор, член НТШ /пізнавайте себе, пане докторе!/, пише той, що на його обов'язку лежить завдання якомога більше допомагати в поширенні української книги.

Другий адресат, цього разу вже пані доктор попереджує автора: "Не шліть мені жодних книжок. Я ними не цікавлюсь".

А чим же ви, пані доктор, цікавитесь? Тільки власним контом?

Ще один "землячок" висловився так: "Пане, на чорта мені ваші книжки? Ви займаєтесь не тим, чим слід. Працюйте фізично, заробіть собі на хату й на авто, от тоді ви дорівняєтесь до мене."

"Благородним прошаком" бути не легко. Тим більше, що автор ніби й не заслуговує на таке пониження.

1958 р.

НЕБУВАЛИЙ БАЗАР

/ Суперфантастичне оповідання /

В НАСЛІДОК дивного психічного зрушення, після тривалої духової летаргії, новосвітня еміграційна українська спільнота раптом затужила за рідною книгою. Книга стала насущною потребою, так, як тютюн, пиво і мата */. Кожен суб"ект чоловічої і жіночої статі, що мав власний трудовий заробіток, до кошту рису корисних надбань вніс книгу. Стало ознакою порядного тону заводити хатні бібліотечки.

У зв"язку з цим, на протязі двох днів було розкуплено всю книжкову продукцію Миколи Денисюка. Люди стояли довжелезною чергою від вулиці Курапалігуе ч.790 до вулиці Рівадавія, задні вже нічого не дістали, і гірко нарікали на нечуйливість видавця. Тоді хтось вигукнув :

— А крамницю Сидора Кравця забули ?

І одразу кількасотенний натовп помчав трамваями, омнібусами й таксіvkами на вулицю 25 травня ч.479.

Як відомо, крамниця п. Кравця міститься на другому поверсі, в сусідстві з різними майстернями й житловими кімнатами. Тож зразу організували живий конвеєр і почали передавати книжки з рук у руки, за нечуваним ще в історії черг гаслом : задні мають бути першими !

Про назву книги ніхто не питав. Кому яка припаде . Таким чином, розійшлися навіть "Обійми давуна " та

*/ Гірка травичка, що її аргентинці вживають замість чаю.

"Великий Халдейсько – Єгипетський сонник!" Крамниця п. Кравця лишилась порожньою, якщо не рахувати календарів за 1925 рік.

Але спрагла книги публіка на цьому не заспокоїлась. Суцільною лавою посунула вона на вулицю Родрігуес Пенья, у видавництво "Полтава". Видавець п. Савчук спочатку подумав, що прийшли його ляяти за помилки, допущені в "Кобзарі", і перелякався.

– Що ви хочете, панове? Я не винний...

– Книжок! Книжок хочемо! Давай!

Коли за півгодини "мигнула" довголежала "Історія України" Аркаса, п. Савчук опритомнів і припинив продаж книжок.

– Стійте, панове! Хто купує книжку, мусить купляти й канцелярійне приладдя. Маю олівці, пера, чорнило, записники, лінійки, зошити, гумки, конверти, клей, фотолістівки, карти...

– До дідька з картами! – зойкнув хтось нервово. – Награлися! Давайте книжку й олівець у крайньому разі.

П. Савчук добре поторгував того дня. Не лише книжки, а й майже увесь канцелярійний крам було швидко розпродано.

Аналогічні події відбулись і в Америці, і в Канаді. Там навіть поліція мусіла регулювати книжкові черги, з уваги на їхню експансивність. Видавець Іван Тиктор, не маючи чого продавати /бо книжки згоріли/, втік із Вінніпегу до Торонта й відсиджувався в редакції "Гомону України". Редактор Волиняк за власні книжки купив собі цілу друкарню. Натовп людей, які прийшли до книгарні

" Арка " в Торонто, примусив власників шукати нового, ще більшого приміщення, а такі книгарні, як " Калина " у Вінніпеґу і " Сурма " у Нью Йорку придбали відразу власний літак для негайної доставки книжок.

Всі українські часописи зарясніли статтями на тему: книги масам! Дописувачі лаяли видавців за їхню неповороткість, за те, що таку, першорядної ваги справу, як видання українських книжок, упосліджено, абозведено до рівня комерційних калькуляцій. Хтось кинув клич: щомісяця видавати в Південній і Північній Америці не менше двадцяти книжок рідною мовою.

Тоді згадали про розсіяних по світі українських письменників. Грошовиті, впливові громадські діячі запропонували раз на рік улаштувати базари, де письменники могли б мати тісний контакт із читачами й безпосередньо продавати їм свої твори.

Спочатку перевели облік письменників. Виявилось, що майже всі вони перекваліфікувались: працюють сторожами, лісорубами, асенізаторами і тому подібне. Проте, якось ще клигають і ночами не сплять, а успішно пишуть.

Грошовиті діячі сказали: О "кей!", потрусили кишеньми, заарендували площу для базару й вислали літаки для перевозу письменників та їхньої продукції.

І ось року Божого поточного, в одному з великих американських міст, відбувся перший літературний базар. Кого тільки не було на тому базарі! Символісти, футуристи, баталісти й інші "істи". Відомі і невідомі. Давнопрацюючі й початкуючі. Хвалені і лаяні. Грубі і худі. Курчяві і лисі. Чоловіки і жінки.

А одяги ... Яке багатство фасонів і барв. Від темної до жовтогарячої й до рожевої з горошком. Вишивки, вишивки, насамперед. У декого, крім сорочок, навіть штани вишиті знизу. А у жінок рукава промережані тими квітами, що, за Софією Парфанович, не пахнуть на чужині... Ой, ні, не реально пише Софія Парфанович. Пахнуть квіти на рукавах жіночих, так чудово пахнуть, що далеко до них парфумам, які виробляє в Буенос Айресі інженер-хемік і він же письменник, Юрій Тис.

А вітрець повіває і шарудить сотнями тисяч аркушів, розкладених на базарі. Та все – рідною, українською, милозвучною, своєю.

Ось напереді – дебелий огрядний рундук Уласа Самчука. На полицях лежать "Волині", "Марії" і "Ости". "Остів" ще дуже багато, аж під стелю. Шановний маестро закликає лагідним баритоном:

– Беру лише за папір. За працю – нічого. Праця, як данина визвольній справі. Дешево, дешево, навались!

І навалюються.

Теодосій Осьмачка, щоб бути ближче до мас, розвозить свої твори возиком, вигукує:

– Плян до двору! Плян до двору! Мусить бути в кожному національно-свідомому дворі. Для покупців обіцяю написати другу, більш переконливу частину. Продаю також "Поета" і "Старшого" боярина. По доляру один і другий.

Яр Славутич закликає з даху свого рундука:

– Приймаю замовлення на монографії всіх мертвих, живих і ненароджених ще письменників і поетів. Пишу,

за бажанням публіки, негайно, на коліні. Можу з доставою на дім...

Василь Гайдарівський височіє над усіма своїм дво metroвим ростом, говорить :

— Якщо ви забули, що світ гарний, то моя книжка нагадає вам про це. Ще маю "Заячого пастуха". Він може пасти не лише зайців, але й кіз. Дуже надається для кожної господарки. Купуйте!

Зосима Дончука не видно за стосами його романів. Чути лише голос :

— Громадяни! В мене є, що почитати. Ось "Прірва", ось "Гнат Кіндратович", ось "Море по коліна", ось "Ясновидець Гері". Дорого беру? Але я пишу тільки правду. Брехня коштує значно дешевше. Не тягніться ж за якимсь там доляром.

Іван Манило носить свої байки у величезній торбі на спині. Говорить скоромовкою :

— Продаю на вагу. Два доляри кіло. Дешевше від поліських грибів. Явний зиск для покупця. Байки, байки, друковані лише по три рази кожна. На вагу, на вагу!

Покупець : — Мені б один аркушик ...

Іван Манило : — Для чого? / Обурено / — Пане, прошу без брутальности. Я вам не який небудь москаль Крилов.

Леонід Полтава, прогулюючись по базару з самим ціпком, мелянхолійно пропонує :

— Продаю 365 ще ненаписаних новель. Кожен день по новелі. Ціна — три доляри.

Микола Денисюк : — За всі? Я візьму!

Леонід Полтава : — Ні, за кожную.

Юрій Тис повагом виголошує: "Шляхами віків". Хто хоче йти, або їхати шляхами віків? "Симфонія землі". Хто хоче почути симфонію рідної землі? Пройдете і почуєте всього за один доляр.

Ганна Черінь в елегантному капелюсі із такою ж елегантною торбинкою, пропонує:

— Вірші про розбите кохання. Жалісливо і повчально. Хто прочитає, вже не буде закохуватись. Двадцять центів рядок.

Олексій Сацюк: — Оповідання на біблійні теми, стосовно до сучасності. Цікаво для всіх віруючих і невіруючих християн. Масовому покупцеві даю в премію "Смертоносці". Після читання гарантую безсонну ніч.

Др. Єндик зі своєю расовою поставою проходить між прилавками і філософічно посміхається.

Ігор Качуровський, носячи під пахвою оберемок аркушів, вигукує:

— Переклади поезій. З еспанського, індіанського, інкського, гваранського. Дешево!

Покупець: — А з епікурейського нема?

Ігор Качуровський: — Ні. Але скоро буде. Ось тільки вивчу епікурейську мову.

Марія Цуканова відмахується від покупців, що роєм налітають на її видання, каже:

— Пишу лише про квіти. Маю на складі "Бузковий цвіт" і "Проліски". Готую до друку "Нарциза", "Конвалію", "Жоржину", "Айстру" і "Півонію". Замовляйте попередньо.

Володимир Коб /Бульдин /: — Пишу переважно про

ліричні відступи, наступи і підступи. Спеціалізуюсь також на питаннях дружби. Читайте оповідання "Мій друг Аніф" у "Порогах". Твори продаю в кредит.

Іван Кошелівець : – Рецензії. Критика на всі книжки. Тільки негативна. Плата натурою : обід і пиво. Кому? Кому?

Покупець : – Ходім пообідаємо. А читати критики не треба, апетит страчу.

Емма Андієвська : – Сюр--модерні поезії. "Риба і розмір", "Очкур і зоря", "Блоха і вічність". Якщо незрозуміло, нічого. Я й сама не дуже розумію те, що пишу. Дарую всім бажаючим безплатно, з авторським підписом.

Базар шумів. Базар гув. Було складено сотні договорів між видавцями й авторами. Вшановували найбільш заслужених діячів культури. Довго качали на руках Богдана Романенчука за те, що в Філадельфії умудрився видавати справжній український "Київ". Приятелі проф. Джавина запропонували покачати Романенчука додатково по бруку за те, що допустив у чудовому виданні "Слова о полку Ігоревім" масу помилок. Але намір не вдався через втручання Василя Барки, який почав голосно читати своїх "Апостолів" і цим відвернув від Романенчука увагу.

Не обійшлося й без пригод. Так, у Марії Струтинської начебто свиснули рукопис про Сіре, Чорне, Червоне і Біле. Але виявилось, що Струтинська, знаючи свою позаконкурентційну розсіяність, віддала рукопис на схов Докії Гуменній. Гуменна ж, дбаючи за добробут колеги, вигідно продала рукопис поважному видавництву "Самі

друкуем самі читаем", і замість малоцінних рукописних аркушів вручила подрузі цінні доляри. Обидві плакали від щасливого кінця справи.

Далі передавали пошепки, що поет Карпенко–Криниця ударив капелюхом поета Олексу Рая за те, що останній дав у газетах оголошення про хворобу Криниці й просив надсилати добровільні матеріяльні й моральні датки на адресу ... Ганни Черінь. Удар капелюхом був зроблений під лицарським гаслом: не вплутуй у дурні жарти шановну жінку.

Взагалі ж, усе пройшло добре. Нікого не задавили і не покалічили, навпаки, поеток Діму й Андіївську вилікували /гіпнозом/ від надмірної елегійности, і вони присяглися писати в майбутньому лише бадьорі вірші.

Наостанку, перед роз'їздом, у приявності численних гостей, організували бучний бенкет. Розсілися, розуміється групами: видавці з видавцями, прозаїки з прозаїками, поети з поетами. Загальну увагу привертав столик гумористів. Тут були: ЕКО, Микола Понеділок, Свирид Ломачка, Ікер, Фуфайка, Гуля, Галактіон Чіпка і Хведосій Чічка.

Між останніми, після двох чарок віскі, виникла суперечка:

– Ви нащо позичили в мене псевдонім? – запитав Чіпка Чічку.

– Де ж позичив? У вас усередині "п", а в мене "ч".

– Але початок і кінець ті ж самі... Можна сплутати.

– Панове, – сказав примирливо Понеділок, – нащо сваритись? "Ч", чи "П" – однаково ніхто не читає.

"В понеділок п"ю, п"ю, у вівторок сплю, сплю", — заспівав Ломачка.

— Ну, і що з того? — підвів обокулярені очі ЕКО. — Стара пісня. Крім того, цей Понеділок п"е мало, а виспатись до діла може лише підчас безробіття, за прилавком у "Сурмі".

Фуфайка, редактор "Мітли", почав тост:

— Колеги, пропоную випити за відсутнього, але близького нашому серцю Остапа Вишню. Хто за?

Ікер накрив свою чарку долонею.

— Не п"ю. Правда, Остап був національно порядним гумористом, а тепер лає нас, зануда грішна.

— Спробуйте там не лаяти! — мелянхолійно зауважив Ломачка, — то вам таке пропишуть...

Але Ікер не слухав. Він забув про Вишню й сперечався з Фуфайкою.

— Ось ви в попередньому Календарі "Мітли" написали "Праісторію про "П". Теж мені вибрали літеру! Ні, ви напишіть про "У", розумієте, про у—у—у. Тоді я вас визнаю.

Фуфайка трохи подумав і почав:

— У Уругвайській улоговині увихалася уздовж упораного укусу узенька улиця...

— А "улиця" по-українському?

— Розуміється. Навіть іноді казали "юлиця". — "Пусти мене, старий діду, на юлицю погулять".

— Знаєте, що? — сказав Ікер, — я помилився. Я хотів не на "У", а на "І".

— Ідіть ік історичній істоті, Ікер, — порадив Ґуля,

що самостійно кінчав півпляшки коньяку. — Не в'язніть до Фуфайки з різними літерами. Не в них щастя!

— До речі, про щастя, — підхопив Чічка. — Що таке щастя?

До столика гумористів, як найбільш балакучого, присунулись інші столики.

— Дозвольте! — сказав професор Державин. — З точки зору еквівалентності абсурдних абстракцій, щастя є ефемерною уявою індивідуума, перманентно уособленого в суб'єктивні інтерпретації.

— Цілком ясно, — підсумував Чапленко. — Хоч для колеги Чічки щастя, очевидно, має вигляд не абстракт -

ний, а реальний, себто : біла суконка, найлонові панчішки, маленька ніжка ...

– І більш нічого? – запитав підпилий Гуля.

– Ну, і все інше ... Ось у мене, "В нетрях Копет-Дагу" є ...

– Знаємо, читали! – загуділи голоси. – Така собі ідилія з трагічними викрутасами, що благополучно закінчилася шлюбом.

Банкет чимдалі набував більш веселого й більш невимушеного характеру. Видавці обіймалися один з одним і давали урочисту обіцянку не платити багато авторам, якомога затримуючи виплату.

Критики плакали на грудях тих письменників, яких облаяли, казали, що їх підштовхнув чорт, і що в майбутньому вони писатимуть тільки прихильні рецензії. Хтось пустив чутку, що видавець Тиктор, з реклямних міркувань оголосить конкурс на найущипливішу карикатуру на себе ... Кращі карикатуристи – ЕКО, Цимбал, Климко, Сенишин і Каплун погодилися взяти участь у конкурсі, а весь прибуток подарувати на виправлення мови Тикторових перекладних видань.

Таку пропозицію артист-інспектор В. Блавацький радо підтримав і обіцяв дати з цієї нагоди виставу "Як ковбаса і чарка, то минеться сварка".

Наостанку професор Килимник, як знавець українських звичаїв, запропонував проспівати бойову пісню еміграції "Гоп, кумо, не журиь!"

Спів рокотав, як Ніягарський водоспад, як грім у Альпійських горах, як бомби в другу світову війну, і нагадував, що ми з"єднані, сконсолідовані, згуртовані, зв"язані, стулені, і що чорта лисого нас хтось переможе!

1958 р.

В І Д Н У Д Ь Г И ...

Я ДУЖЕ вразливий : кожну подію, навіть ту, що не торкається мене особисто, приймаю близько до серця, а оскільки в подіях завжди беруть участь люди, стаю на сторону одних і осуджую других ... Натомість, мій сусіда-пенсіонер – сама ходяча мудрість. Він ніколи нічим не переймається й мабуть тому довго живе. Сидить собі на лавочці, пихкає люлькою й посміхається світові Божому. Майже нікуди не виходить із двору, але знає чисто все : хто де хату купив, що в кого народилось, кому трапилась неприємність з автотранспортом, ну, наче ті новини йому сорока на хвості приносить. Так от, сусіда навчає мене мудрості. Він каже :

– Май на увазі, що все робиться від нудьги ... Ти не чув про останню подію в нашому місті? Отже, слухай: Семенова жінка, як тобі відомо, живе за добрим чоловіком. Чого їй не вистачає? Хата – власна, двоє власних дітей, грошей на книжці досить. Знов же й телевізор купили новий, і машину обміняли на торішній випуск. Семен свою жінку шанує, возить по знайомих, а іноді й на танці підкине, щоб не нудилася в молодому віці. Жити б та радуватись. Але ось стала жінка пізніше приходити з роботи. Чому? Бо в неї, каже, "обертайм", понадчасові, значить. Ну, що ж, обертайм, то й обертайм. Семен варить обід, доглядає дітей, мие підлоги, все, як Бог велів. І оберталось так тихо-мирно до того часу, як Семенові

стукнуло в голову перевірити жінчин чек. Узяв він олівець і папір, став рахувати, а обертаймівських грошей не видно. Що ж це, думає, за лиха причина? Та одного разу відвів дітей до сусідки, а сам – на машину й – до жіночої фабрики. Приїхав, улаштувався тимчасово під деревом і чекає закінчення праці. Коли зирк – біжить жіночка і вся сяє. Семен, розуміється, чмихнув машиною й тукнув стиха, але ж жіночка не помітила й – шугу до чужої машини. Зробили вони спочатку "цьом" через вікно, а тоді жіночка впала в машину й вони покотили... Еге, – думає Семен, – ось він, той обертайм. Тай ірвонув навздогін, тутукаючи. Вони перейшли на недозволену швидкість і Семен перейшов. Вони – по червоному, і Семен по червоному. Наздогнав. Закрутив, як полісмен, перегордив дорогу. А тепер, – каже, – вилазьте. Ну, спочатку виліз італієць, і зразу – бух перед Семеном на коліна. Не бий, – просить, – сильно, чоловіче, бо в кожній країні, крім ССРСР, лежачого, або стоячого навколішках б"ють тільки для форми. Я ж каюсь і більше не буду... Семен послухав, дав італійцеві по пиці й чекає на жінку. А та принишкла, як миша, й не хоче вилазити. Ну, зрештою, Семен її витягнув, розмахнувся, та я–ак двинув. І стала в жінки лівашока там, де права, і навпаки... Довелось людям викликати поліцію й разом швидко допомогу. Поліція забрала Семена, швидка допомога – жінку. І вийшов громадський скандал. Проте, на тому скандалі некінчилося. За пару днів Семенова жінка вийшла зі шпиталю й прямує до ніби–то своєї хати. А Семен стоїть на дверях і попереджує: – Забудь, – каже, – що ти тут колись жила,

йди до свого італійця. Жінка, розуміється, в сльози, питає Семена, чи він віддасть їй дітей і половину хати з умеблюванням. А Семен відповідає: "Дулю!" А жінка від того слова губить свідомість прямо на вулиці, й знову викликають поліцію та швидку допомогу. — Ше не знаю, — каже мій сусіда, — чим усе кінчиться, чекаю на дальші інформації. А тобі, голубе, скажу : Не роби швидких висновків. Не обвинувачуй ані Семена, ані його жінку. Думаю, що італієць, як такий, був їй непотрібний, бо ж Семен і сильніший, і краший, і молодший. А від чого все скоїлось? — Від нудьги!

Сусіда попихкав люлькою, чхнув і продовжував :

— Є в мене тут один приятель. Не так, щоб багатий, ну, знаєш, як кожний робітник у цій країні. І народив він, за допомогою своєї жінки, десятеро дітей. Це нічого. Колись у нашому краю народжували й по вісімнадцять, але то був один час, а тепер другий. Колись діти не мали до батьків особливих претензій, були раді, що народились, росли майже самотужки, дружились і розмножувались у свою чергу. Тут діти інакші. Вони починають рано нудитись, а коли нудно, тоді вигадують якісь фокуси. Отже, одне дитя стало ґенґстером, а по-нашому — розбишакою. Друге повіялось на кораблі й десь загинуло. Третє потрапило до крейзі-гавзу, бо спилося. Четверте торгувало наркотиками й опинилося в тюрмі. П"яте пішло в якусь секту. Шосте й сьоме загинули, вдарені машиною. Восьме й дев"яте /дівчата/ досі мотаються в мандрівному цирку. Десяте викинуло батьків з хати й тепер батьки рентують собі два руми. А чому оті всі трагедії й комедії? Від нудьги, дорогий сусідо. Найперше зло тут — нудьга!

НАСИПТЕ НАМ СОЛИ НА ХВІСТ...

НОЧНЕМО з старої казки: В декотрому царстві, в певному товаристві жив-був розбійник Корсар...

Нам одразу зауважать, що розбійник це й є корсар, що це "не вмер Данило"... Знаємо. Але вся штука в тому, що це – справжнє прізвище розбійника, і тут уже нічого не вдієш...

Корсар "свій хлоп у дошку". Він облетів усі можливі й неможливі політичні організації, в дечому їм прислужився, в дечому напакостив, але не в тому річ.

Корсарові властиве почуття "більшевартости". Він не з тих, що миряться з роллю пересічної людини на вигнанні, чи, пак, на політичному засланні. Він є "ведущим"...

І ось Корсар, плюнувши в громадську пику політично-засланському товариству, організує журнал "За сильним окаянням". Це, мовляв, видання контроверсійне, але, даруйте, ми живемо у вільній країні, де ніхто не примушує складати дитирамби, скажімо, президентові Айзенгаверові, де цього президента можна лаяти "у хвіст і в гриву", не боячись, що однієї прекрасної ночі під "їде "чорний ворон", забере вас у своє "лоно" і поминай, як ви називались.

Журнал "За сильним окаянням" має, розуміється, своїх прихильників. Не так з ідеї, як тому, що там "криють" усіх і все. А в нас це – страх, люблять. Медом не

годуї, лише "покриї", і буде тобі довічна честь і похвала ...

До речі, таким же авторитетом втішається і журнал "Российская независимость". Там теж "криють" усіх. Починаючи від редактора "Нового Русского Слова" М.Є. Вейнбаума, до давно вже мертвого Троцького.

Журнал "За сильним окаянным" наче змагається з "Российской независимостью". Він змішав із гряззю героїв нашої визвольної боротьби Симона Петлюру й інших героїв. Він назвав "щелкоп'юрами" всіх тих, що в більшій, чи меншій мірі прислужуються Українській справі.

Тут мусимо пояснити, що "щель", або "щелка" в перекладі з улюбленої Корсаром мови, по-нашому — щілина, а "п'юр", очевидно, від слова — "перти". Мовляв, усяка нечисть із щілин "пре" на широкі води, хоч на ті води єдино може претендувати герой, що пустив у світ епохальний журнал "За сильним окаянным".

Справедливість вимагає сказати, що чимало знайдемо ми там наукового /без лапок/ матеріалу. Корсар у своїх плаваннях по житейських морях не марнував часу і дечому навчився. Він є письменником /ніхто того від нього не відбере/, письменником обдарованим і ... "подающим больше надежды". Як зворушливо звучить в одному з романів Корсара ім'я "Галочка", написане латинською транскрипцією: **Halotschka**. Це — найбільш улюблене й розповсюджене українське жіноче ім'я, і тому воно "зарепрезентоване" в творі Корсара.

Він страшенно любить усе українське, ляже за нього кістками ... на папері. Насправді ж, і Галочку, і всіх ін-

ших національних Галочок Корсар легко віддасть на "растленіє" своїм ... сильним окаянним.

Тепер розглянемо справу з іншої площини. Власне, йдеться про той журнал "За сильним окаянним". Там є не контраверсія, а диверсія. Там ви знайдете всяке паскудство "з цього" боку і жодного паскудства "з того" боку. Отут і закопано собаку. Отут і застановимося: чому ж це, власне, "з того боку" поздоровляють один-єдиний журнал "За сильним окаянним", а інші обходять промовистою мовчанкою?

Бо інші "не грають". Інші мають окрему думку навіть про такого собі цивільного "папу Римського", як Нікіта Сергеевіч Хрущов.

Мета виправдовує засоби. Правда? Розкладай із середини, зроби посміховиськом увесь еміграційний світ. Зароби собі право на те, щоб колись ти міг повернутись на "родіну" і ... угноїти собою рідну ниву ...

Кажуть так: він стоїть за /чиеюсь/ широкою спиною. Корсар стоїть за сильним окаянним, звідти черпає він свої матеріальні і моральні засоби, звідти дістає належні вказівки, служить сильному окаянному не за страх, а за совість. І це значно важливіше питання, ніж "де живуть Ботокуди". Це питання виростає в громадську небезпеку.

Розбійник між нами. Він знає всі наші "ходи й виходи". Він ретельно дошукується тих, хто не хоче служити сильному окаянному. І він мріє помститись ...

А в той же час якими невинними овечками виглядають співробітники "За сильним окаянним". Вони, мов-

ляв, за вільну критику. Вони хочуть підвестись понад обивательський світик еміграційний і... сказати цьому світикові "віще" слово. Вони лавірують, знущально пропонують :насіпте нам соли на хвіст, а тоді впіймаєте...

Ні, ми вже вас упіймали без соли.

1959 р.

КОХАННЯ... МОРДОБОЇ... РЕВОЛЬВЕРИ...

/ Типовий американський телефільм /

ОЛОДА дружина від нудьги заводить собі коханця. Чоловік, порядком опозиції, заводить собі коханку.

Перший час усе йде добре, ніхто нікому не заважає. Але раптом на чоловіка нападають ревності й він вирішує провчити суперника, Якось, обідаючи /вчотирьох/ у ресторані, чоловіки дуже посварились і тут же почали мордобій... Постраждали не так змагуни, як ресторанна мебля й посуд, бо все було поламано й побито. Проте, перевага лишилася по боці законного мужа, себто, він був менше потовчений.

Суперник затаїв зло й вирішив дошкульно помститися. Спочатку він відбив у законного мужа коханку. Далі пограбував його. Ще далі тяжко поранив серед білого дня, на вулиці, а тоді втік. У дію входять полісмени й детективи. Вони шукають злочинця, женуться за ним із скаженою швидкістю на автамашинах, деякі автомашини, підчас погоні, перевертаються на радість телеглядачеві...

Однак, злочинець спритний, невловимий. Він уміє заплутувати сліди, а тим часом проникає в квартиру пораненого мужа, який лежить у шпиталі. Самітня жінка /колишня коханка/, розкаявшись, дає колишньому коханцеві ляпаса. Колишній коханець цього не дарує й

Забиває жінку.

негайно забиває жінку. Щоб приховати злочин, він виносить мертву жінку з квартири, кладе в авто, відвозить до лісу й там закопує. Це бачить хлопець—підліток, який має при собі револьвер, і вирішує затримати злочинця. Останній підіймає руки догори, наче піддається, але пізніше вихоплює в підлітка зброю, б'є по голові й кидає в яму, разом із мертвою жінкою. Однак, хлопець очунює, вилазить з ями й спішить до поліційної станиці. Полісмени й детективи швидко встановлюють особу забитої жінки, а також особу вбивці. Хлопець—підліток прилучається до поліційного розшуку, бо добре пам'ятає злочинця з вигляду. В одному ресторані хлопець раптом зауважує злочинця в компанії його другої коханки, колишньої коханки пораненого мужа забитої жінки. Хлопець розглядається за полісменами, чи детективами, але нікого нема. Тоді він вирішує стріляти в злочинця. Куля, проте, потрапляє в його коханку, а злочинець тікає. Нарешті його затримує один талановитий детектив, і після довгого мордобою, перемагає. Злочинця судять і разом судять хлопця за вбивство невинної жінки. Останнього, розуміється, виправдовують, бо він убив ненавмисне.

* *
*

Замість епілогу : А газети кричать "гвалт", бо надзвичайно поширюється злочинність серед підлітків ...

1959 р.

МОВОЗНАВЕЦЬ ОСКАНДАЛИВСЯ

ПОСТІЙНИЙ співробітник "Народної волі", він же й мовознавець, С. Лотишка, помістив статтю "Моляться під фігурою, а ховають чорта під шкурою".

Стаття, як стаття, загалом актуальна й корисна, але ... анекдотично неграмотна. Стає просто дивним. Чи в "Народній волі" кожен сам собі редактор, чи головному редакторові його газета настільки осточортіла, що він ухиляється від контролю над нею. А контролювати треба!

Ось який підзаголовок дає С. Лотишка у своїй статті: "СЛОВА "СВЯЩЕННА ЗЕМЛЯ" В РОТІ КОМУНІСТІВ Є НАХАБНИМ ОБМАНОМ".

"В роті" можуть знайтись якісь видимі предмети. Наприклад, картопля, яблуко, або ковбаса. Слова ж бувають тільки в УСТАХ.

Далі С. Лотишка пояснює слово "священний":

"Священний" – це церковний вислів замість українського "свячений". Це слово походить від дієслова "святити". /Свячене" на Великдень, "свячена вода", "посвячувати церковний будинок" / Чому лише церковний? А. Г. / і так далі.

Де Крим, а де Рим! Кожен, хто перебуває в добрій згоді з українською граматикою, ніколи не поставить знаку рівності між "священним" і "свяченим". Це зовсім різні поняття. Згадайте СВЯЩЕННИЙ обов'язок боронити

від ворога Баьківщину, СВЯЩЕННЕ почуття любови до свого народу, нарешті СВЯЩЕННУ /загальну /війну ісламу проти християнства й не плутайте із "свяченою" водою, або з "свяченими" ножами Коліївщини.

"Священну землю з Шевченкової могили" також треба розуміти не як СВЯТУ, чи ОСВЯЧЕНУ, а як усіма шановану. Тому то комуністи, звичайно, по-блюзнірському, вживають цей термін, граючи на патріотичних почуттях українців за кордоном.

Ще одна "перлина" зі статті С. Лотишки:

"Дві фотографії виразно показують нам, що ці особи **СТОЯТЬ НОСАМИ СВОЇХ ЧОБИТ** саме на мармурній /може на мармуровій? – А.Г./ плиті, на якій написано, що тут поховано Тараса Шевченка".

Вперше чуємо, що чоботи мають **НОСИ**, а не носки. Та й "стояти носами" – фокус, неможливий навіть у балетному мистецтві.

1962 р.

С ПОГАДИ... ІМПРЕЗИ... І ТАРЗАН...

Х, ТІ СПОГАДИ! Вони є в кожного. І уявіть собі, що 20.000 передплатників "Свободи" надіслали їй свої спогади... Що робитиме "Свобода"? Чи не захлинеться в тих спогадах?.. Але "Свобода" мудра. Вона ставить спогади в чергу й періодично їх друкує. Байдуже, що деяким із тих творів черга припаде аж у 1980 році. Тоді буде написано: Спогади "з-перед" 70 років. Тільки й усього.

Спогади настільки окупували "Свободу", що майже кожне число без них не виходить. Та й які ж вони соковиті й цікаві... Наприклад, про Коломийську ратушу, або про те, як на Личаківській вулиці міста Львова збиралися хлопці й міркували, як на московського турка стати...

Повчальні спогади. І важливі. Для тих, хто їх писав. А для загалу... Філософ сказав: усе, що віджило, мене не обходить. "Мертвий в гробі міцно спи, про життя живий подумай".

І це – істина. Питання – позадискусійне.

Друге – імпрези. Ну, кому потрібні, скажіть на милість Боже, різні родинні імпрези? Навіть самим учасникам вони вже нічого не говорять, бо проминули. Але ж наші "союзіві" газети пишуть. Старанно згадують усіх, хто промовляв, співав і танцював. Лишенько наше! Та коли б дати місце на шпальтах газет усім родинним імпрезам, довелось би збільшити газетний формат принаймні в

десять разів, до розміру постільної простині.

Трете – відчити. Не відчити – справжні простирадла. Дві, а то й чотири сторінки самих цифр, а також повідомлень, хто з якого "виділу" вибув, а хто вступив, кому сплатили Унсоюзівську страховку, кого "суспендували", хто на даний час є ведучим організатором ... Тут же й фото "ведущого" з належними похвальними підписами.

Сміємо завірити Унсоюзівських батьків, що ніхто тих відчитів, крім головного "касієра" та ще кількох підголовних не читає. Фізично не може осилити, або ж засне після першої колонки дрібно видруктованих цифр.

А тим часом скільки є нагальних проблем, що просяться на сторінки газет. Скільки цікавих справді тем можна було б пропустити через ті сторінки!

Щиро співчуваємо головному редакторові. Він безпорадно борсається в повені спогадів "з-перед", імпрез і відчитів, у нього, бідного, опускаються руки і він з надією дивиться лише на другу сторінку, де може відпочити око.

Ще про "Тарзана". Його друкують уже, мабуть, років двадцять. Така собі безкінечна історія з географією, з нагромадженням неймовірних /часто дурних/ пригод, що ні розумові, ані серцеві абсолютно нічого не дають. Однак, друкують.

Правда, кажуть, що деякі передплатники Свободи", крім "Тарзана", нічого в ній не читають.

1962 р.

ПРЕСКОНФЕРЕНЦІЯ В МОСКВІ

ХРУЩОВ, звертаючись до кореспондентів са-
телітних держав:— Чого ви так рано припер-
лись? Я казав на одинадцятую, а зараз за п"ятнадцять оди-
надцята.

Секретар Хрущова:— Осмілюсь нагадати, Ми-
кито Сергійовичу, що ви точно в одинадцятій починаєте сні-
дати ...

Хрущов:— І що ж? Я можу їсти, говорити, співати
й танцювати разом ...

Кореспонденти /хором, захоплено /:— Як Юлій
Цезар!

Хрущов:— Да-а... Ну, давайте, питайте, що вас
цікавить.

Кореспондент Східної Німеччини:— Генос-
се Хрущов, ми чули, що ви керуючись ученням Лені-
на—Сталіна, призначили себе головою делегації на сесію
Об"єднаних Націй. Чи ви отаточно вирішили їхати в Нью
Йорк, чи ще подумаете?

Хрущов:— Не тільки вирішив їхати сам, а й запро-
сив до Нью Йорку східнонімецького, польського, мадьяр-
ського, румунського, чехословацького й болгарського сек-
ретарів компартії. Ми там проведем свою нараду на най-
вищому рівні.

Кореспонденти /хором /:— Браво!

Хрущов: /дивиться на годинника, говорить до свого

секретаря / : – Вже минуло три хвилини, а сніданку нема. Що це таке? Саботаж? Антипартійний вибрик? Скажи, щоб подавали, але тільки мені. Вони /зневажливо показав на кореспондентів / уже, мабуть, снідали.

Кореспонденти /хором/: – Дякуємо! Снідали!

Хрущов : – Ну, валяйте далі.

Польський кореспондент: – Пане ... перепрошую, товаришу Хрущов, чи ви маєте намір зустрітись із президентом Айзенгавером?

Хрущов : – Я призначу йому авдієнцію. якщо він прибуде точно на вказану годину, прийму, а ні – хай ловить мене десь на бенкеті, чи на вулиці.

Кореспонденти /Хором / : – Неперевершено мудро! Геніяльно!

Хрущов : – З капіталістами треба поводитись твердо. Крім того, Айзенгавер дуже невихований. Ви пам'ятаєте, як він образив мене в Парижі? Я вимагав публічного вибачення за те, що ми збили американського літака, але такого вибачення не чув, хоч і дуже прислухався...

Румунський кореспондент : – Ексцеленціє, а хто вам подобається більше з кандидатів на нового президента Америки, Ніксон, чи Кенеді?

Хрущов : – Ніхто мені не подобається. Я визнавати Америку тільки тоді, коли президентом стане комуніст.

Кореспонденти /Хором / : – Правильно!

Хрущов : – Ну, знаєте, що? Ідіть до чортової матері. У мене є справи більш важливі, ніж балачки з вами.

Всі підхоплюються. Советський кореспондент, що виходить останнім, шепче :

– Бодай би ти, паразите, замість Америки, заїхав на Місяць та й не повернувся звідти...

1962 р.

ТРАДИЦІЙНЕ МОСКВОФІЛЬСТВО, чи ДОБРОВІЛЬНА РУСИФІКАЦІЯ?

МИ ОДНОСТАЙНО обурюємось, коли чуємо, що "братній руский сусід" накидає нашої мові невластиві для неї форми й звороти. Журимось тим, що російська мова витискає українську в установах і на вулицях міст і містечок нашої Батьківщини. Співчуваємо тій молоді, перший дитячий лепет якої й далші дошкільні роки були нормальними в мовному розумінні, а потім її /молоть/ примусили "разгаварівать на общепанятном"... І в той же час, свідомо, чи несвідомо, живучи в умовах абсолютної мовної волі, підтримуємо і вкорінюємо мовну русифікацію. Докази? Будь ласка!

Беремо до рук наші "союзів", а також деякі інші газети, натрапляємо в них на численні економічні відчити й читаємо: "прихід" – "розхід". Тобто, ті самі російські "приход", "расход", тільки злагіднені літерою "і". А свої повнозвучні, нормативні ПРИБУТОК та ВИДАТОК – чомусь не в пошані.

Коли б, однак, справа обмежувалася самою "приход–розходою" нісенітницею, можна було б її "союзним" газетам подарувати. Мовляв, тяжіє давнє галицьке москвофільство, багаторічна звичка тощо. Але ж тих мовних бастардів десятки, сотні. Перелічимо ті, що зараз виринають у пам'яті, в такій послідовності:

1. Зукраїнізоване російське слово. 2. Правильне написання цього ж слова по–російському /в дужках/. 3. Пра-

вописний український відповідник його.

Негодування /негодование / обурення.Образування /образование / освіта. Супружжя /супружество / подружжя. Підчеркувати /подчеркивать / підкреслювати.Новість /новость/новина. Впрочім /впрочем /проте. Крім /кроме / окрім. Товпа /толпа/юмба, або натовп. Заклучив /заклучил/зробив висновок.Воняє /воняет/смердить. Обув /обувь/взуття. Приличний /приличный/пристойний. Воздух /воздух / повітря. Напор /напор / натиск. Отвираю /отворяю / відчиняю, або відкриваю. Осталась / осталась / лишилась. Товчок /толчок / поштовх, або штовханець.Шутка /шутка / жарт. Осторожно /осторожно / обережно. Строгий /строгий/ суворий. Розвід /развод / розлука. Полоса /полоса / смуга. Пятно /пятно / пляма. Пламенний /пламенный / полум"яний. Рукоятка /рукоятка /руків"я. Постепенно /постепенно / поступово. Трус /трус / страхопуд, боягуз. Почва /почва / ґрунт. Визов /вызов/ виклик. Всеціло /всецело / цілком. Острий /острый/гострий. Покрасніла /покраснела / почервоніла. Довг /долг / борг. Доклад /доклад / доповідь. Ожидает /ожидает /чекає. Склон /склон/ схил, ускіс. Пропуск /пропуск/перепустка.Стид /стыд/ сором. Пощочина /пощечина / поличник, ляпас. Признаки /признаки / ознаки, прикмети. Подавляюча /подавляющая / переважаюча. Начало /начало / початок. Клевета /клевета / наклеп.

Покищо досить. Як бачимо, в багатьох випадках навіть нема "українізаційного" "і". Слова з російського лексикону живцем перенесені в наш лексикон.

Питання : для чого ж нам самим засмічувати нашу

багатющу мову? Чи не сором випускати на ринок збуту малограмотні газети й книжки? Що скажуть наші земляки в Україні, ознайомившись із таким мовним "суржиком"?

1062 р.

Е Й, Д А У Х Н Ё М !

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ФАХ

ДЕРЖАВШИ соцзамовлення й зарядившись соцнатхненням, письменник Кім Великожовтневий написав епохальний роман під назвою "Заткнись, Америка!" Епохальність цього роману полягала, головним чином, у тому, що письменник зумів правильно, в розрізі марксо-ленінсько-хрущовських ідей, висвітлити почуття пролетарської любови...

Попередня оцінка твору була захопленою. Роман рекомендували друкувати ударними темпами, в можливо більшій кількості примірників.

Сказано – зроблено. Були відсунені набік усі інші книги /крім книг колективно-індивідуального вождя на родів/, організували стаханівські вахти, сам міністр худпропаганди, генерал-типограф Скоропишучий сів за лінотип. В наслідок, "Заткнись, Америка" вийшла на три дні раніше запланованого терміну й розтеклась по неоглядних советських просторах.

Критики й рецензенти проспівали величаві дитирамби на честь нового роману. Його порівнювали з класичними зразками світової літератури й вимагали Нобелівської премії /ленінську вже було видано/, а крім того, пророкували авторові блискучу майбутність.

Письменник Великожовтневий перебував на вершці своєї слави. Він уже хотів писати поему-епопею під назвою "Питання ленінізму й статтєве питання", якось "Пра-

вда" знайшла в "Заткнись" елементи буржуазного націоналізму й симпатії до західної ідеології... Бачите, в книзі не раз повторюється вираз "мій рідний край", тоді, як треба було сказати "мій рідний советський край". Далі є неприпустимі скорочення, наприклад, "совапарат". Якщо "сов" переставити на кінець, виходить апарат сов, себто, насмішка над усім державним устроєм. Західництво явно прохоплюється у віршованому уривкові:

*Мою любов, широку, наче море,
Вмістить не можуть жодні береги ...*

Яке, питається, море, і чому це "жодні береги"? Адже є в нас власні моря – Каспійське й Аральське, так само легко можна було б уточнити поняття берегів. Чудово б вийшло, коли б автор сказав: "вмістить не можуть Волги береги". Тут, так би мовити, й історичну правду було б відзначено: поразку німецьких фашистів під Волгоградом.

Моментально Великожовтневий злетів із свого п'єдесталу й, дрижачи всіма фібрами душі й тіла, пішов, за викликом, на проробку своєї особи у відділ безпеки державної й небезпеки особистої ...

– Та–ак, громадянине Великожовтневий, який же це ви мали на увазі "рідний край"? Ви хто? Українець? Поляк? Литовець?

Виявилось, що на це запитання письменник нічого конкретного відповісти не міг, бо свою маму він пам'ятає крізь сон раннього дитинства, а тата, взагалі, здається не було. Виростив і виховав письменника столичний Комсомол, звідти й його ім'я Кім, себто, Комуністичний Інтернаціонал Молоді.

— Якого ж ви чорта пускаєте сльозу про рідний край? Нема в нас рідних країв, крім загального, советського. Зрозуміло?

Відносно симпатій до Заходу прискіпувались менше, бо Великожовтневий документально довів, що вірші про широку любов належать не йому, а Пушкінові, запозичені з опери "Русалка", з арії князя...

— А словом "сов" на кого ви натякали? Може, на нас? Адже ми працюємо переважно ночами...

Великожовтневий запрягся нетлінними восковими мощами Леніна, що під згаданим скороченням він розумів лише слово "советський" і був відпущений з батьківською порадою: міцно думати над кожною літерою, перш, ніж її написати.

Чи треба говорити про те, що нашумілий роман "Заткнись, Америка!" був заборонений, а письменник "заткнувся" сам і мовчить досі.

1063 р.

ДВА ГУМАНІЗМИ

НЕ МОЖНА без почуття огиди згадати один із пунктів довоєнної шкільної советської програми: "Основа пролетарського гуманізму полягає в словах М. Горького: "якщо ворог не піддається, його знищують."

Розділ про гуманізм входить до вивчення світової літератури. Пам"ятаю, після такої "авторитетної" заяви педагога, студент на першій лавці прошепотів:

— Здорово! Оце так гуманізм!

І хотілось потиснути руку тому студентові.

Дивним здається, що старий гуманіст Максим Горький, який, будучи на еміграції, не раз публічно виступав проти большевицьких звірств, раптом "змінив віхи". Адже тоді, повернувшись до СРСР, він не міг не бачити, кого влада вважала ворогами. Вороги, з ласки компартії й її страшного опричника-виконавця НКВД, народжувались, як після дощу гриби в лісі. Партія "перестраховувалась" і нищила все, що стояло понад пересічним рівнем, що могло мислити і... критикувати. Партія використала слова Горького для виправдання нечуваних звірств, старалася кинути в душі молодого покоління паростки жорстокости. Навряд, чи це вдалося, бо репліка студента, наведена вгорі, очевидно була не індивідуальним, а масовим реагуванням.

Проте, розрізняємо світ внутрішній і світ зовнішній, розрізняємо видиму прояву людських почуттів, і для

"Людина – це звучить гордо".

цього наведемо два приклади :

Хто в ССРСР виказував явне співчуття так званому ворогові? Його обходили десятою дорогою, та й не тільки його, а всіх членів його родини. Батьки, дружина й діти репресованого також ставали "ізгоями", підозрілими, небезпечним елементом, з яким краще було не мати нічого спільного.

Тяжко уявити собі страждання тих невинних родин. Старшим відмовляли в праці, юнаків не допускали до вищих шкіл, дітей дражили "ворожим походом". Світ неволі наклав тавро на все підкорене йому людство й окремі випадки співчуття, чи допомоги можливі були тільки за умов суворої конспірації. Допомагали нишком, оглядаючись, щоб, бува, хтось не помітив і не доніс, куди слід.

Тут, в Америці, ми були свідками дивного явища: до дружини вбивника президента, доти нікому невідомої Марини Освальд, з усіх кінців величезної

"Якщо ворог / людина / не піддається, її знищують".

Максим Горький

країни простяглися помічні руки. Лишилась удова з двома дітьми, без коштів існування, і цього було досить, щоб чуйливі американці сипнули їй зливу пожертв. Вони й хвилини не думали над тим, чи варт жертвувати. Їх не обходила досить таки сумнівна роля тієї жінки, легко відпущеної з СРСР, родички "високого достойника" МВД, – на першому пляні стояла знедолена особа.

Завдяки жертвенності зовсім незнайомих людей, та знедолена стала багатую особою, дуже швидко втішилася після втрати чоловіка, вийшла заміж і живе собі, як то кажуть, приспівуючи ...

Чи можливо це в комуністичній країні? Уявіть собі, що на адресу дружини знищеного Сталіним Тухачевського почали надходити допомогіві грошові перекази... По-перше, всіх адресатів занотували б і виарештували. А по-друге, взагалі, не було кому й не було куди адресувати, бо Тухачевську, молоду, дуже вродливу жінку, за фахом лікаря, негайно заслали в середньоазійський концентраційний табір і там вона "спокутувала свою провину" тим, що була коханкою спочатку начальника концтабору, а потім його помічників.

Як бачимо, гуманізм має два окреслення. І чи встані нормальна людина сприйняти й виправдати гуманізм советський?

1963 р.

ОБДИРАЛІВКА

нИТАННЯ, бодай моральної підтримки наших письменників—емігрантів не раз обговорювалось на сторінках преси. Дехто каже, що така підтримка існує. Мовляв, не було ще випадку, щоб хтось дав письменникові копняка в спину, коли він /письменник/ запропонує купити його книжку.

Мені згадалося речення з листа Докії Гуменної у "Свободі", де письменниця, згадуючи не злим, тихим словом наших "багатих вуйків", що накопичивши мільйони, жebraють на пресовий фонд, пише: "Відмовляють у будь—якій допомозі з виданням. Рішуче й безапеляційно, з цинічним побажанням витривалости"...

Але не про "вуйків" тепер мова. То вже відомо, що чим багатша людина, тим вона захланніша. Йдеться про наші не дуже багаті книгарні, яким сам Бог велів іти нога в ногу з письменником, сприяти розповсюдженню його книжок, популяризувати їх усіма доступними засобами.

І що ж? Популяризують, продають, але ... за 40% вартости книжки. Чи це не обдиралівка? Ну, хай 25, хай 30%, книгарні також мусять щось заробити. Здирати ж з автора майже половину, знаючи його вбогість, знаючи, що письменницька праця не якесь механічне штампування рядків, а часто нервово виснаження—належить до копняка у квадраті, до нахабства і повної безсердечности.

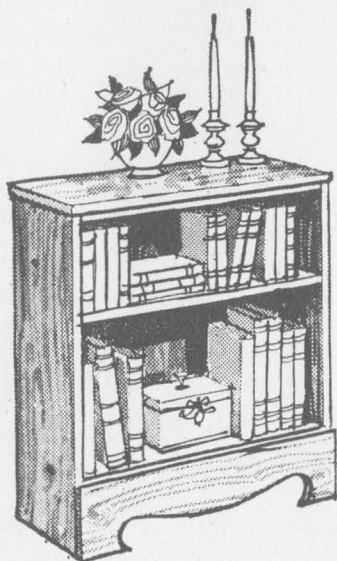
Не треба посилатись на традицію американських кни-

гарень. Там, мовляв, також беруть 40%. Але між письменником американським і письменником українським непереступна межа. Перший за гонорар від своєї книги може купити віллу, другий купить, хіба, будку для собаки.

Наша преса повна глибокодумних статей про високу місію еміґратського письменства, яке мусить запліднити прогалину підсоветської вигадки, мусить колись прийти на зміну партійній макулятурі. А хто ж по—справжньому подбав про поліпшення долі нашого письменника? Кому болять його доля?

На ці запитання жодної відповіді не знайдеш.

1063 р.

СВІЙ ДО СВОГО!

МЕНІ ЗАВЖДИ подобалося це гасло. Що може бути кращого? Та ж свій, а не чужий. Він тобі й допоможе, і на путь істини скерує... В цьому, вибачте, міжнаціональному морі так легко загубитись, зійти на пси, обернутися в чорт—зна що, навіть і сам себе не впізнаєш. Отож, я завжди дотримуюсь принципу "свій до свого" й більш нікуди не йду. Та одного разу трапилася зі мною така історія:

Після кількох років праці й відповідних заощоджень, після чесної вплати на Фонд Самопомочі, на Фонд Боротьби, на Фонд Непримиренности, на Фонд Наглої Потреби, на Фонд Повільної Потреби, на Фонд Смертельний, на Фонд Позагробовий, на Фонд Національний, на Фонд Міжнародний, на Фонд Моя Хата Скраю й на інші не менш важливі Фонди, схотілося мені створити Фонд Власного Убрання, бо вже досить обдерся й потребував, як кажуть, відсвіження. Затис я в кулаці всі ті кошти, що лишилися від згаданих Фондів та й пішов роздивлятися по місті. Бачу вивіски: Кацнельсон, Гіммельштуль, Мосціцкий, Іванов... Ні, думаю, це все не моє, хай собі йдуть своєю дорогою. Нарешті ось воно: Криво пупенко. Наш, їй—бо наш! Сюди вже можна йти, як до рідної тітки, нічого не боячись. Приходжу, вітаюсь:

— Добридень!

— Добридень! — відповідають. — А що ви хотіли пане?

— Та... вбрання.

— Будь ласка, будь ласка. Крім, як у нашій крамниці, ви ніде не знайдете отакої дешевизни, а тим більше, для свого. Та ж я вам, пане, віддам найкраще убрання навіть не по собівартості, а значно дешевше, бо ж бачу, що ви свій. Прощу роздивляйтесь і вибирайте. Цього вам не раджу, бо матеріял не дуже міцний. Це було б добре, тільки не для вас, а для якогось чужинця... Ви ж розумієте. А ось це, то якраз на вашу структуру. Примірюйте!

Приміряв. Відповідає і структурі й розмірові. Лежить, чи сидить, як на тебе вшите.

— Ось бачите, — каже власник крамниці, — де ви знайдете таке друге? Купуйте і повірте мені, що продаю на збиток, лише, щоб догодити своєму покупцеві.

Заплатив. Вийшов із крамниці. І якраз навпроти зауважив такі ж самі убрання. А—ну ж, думаю, порівняю...

Порівняв. Навіть зайшов у ту крамницю й запитав про ціну.

І виявилось, що ціна точно на двадцять п'ять долярів дешевше, а матеріял незрівняно кращий. Отаке буває!

А все ж таки я й досі ходжу до своїх, бо свій хоч і обшахрує, та якось воно легше, ніж це зробить чужий...

1963 р.

НОВІТНЄ ІДОЛОПОКЛОНСТВО

КОЛИСЬ поклонялися дерев"яним і кам"яним богам, досить потворним своєю зовнішністю, оскільки тодішні мистці—різьбарі ще не вмiли надати одуховлених рис своїм творам. Потворність, однак, не заважала людям захоплюватися ідолами. На їх честь влаштовувалися бенкети, танці зі співами, а шамани, як особливо наближені до богів, просто "безумствували", кривляючись і підсакаючи вище всіх... Іноді вони падали на землю від знемоги й ледве приходили до себе.

Щось подібне бачимо ми тепер при появі й виконанні своїх "артистичних" номерів довговолосих хлопців, так званих "бітлс". Молодь, а особливо дівчата—підлітки верещать, як різані, вигукують слова любови до "артистів", мріють хоч доторкнутись до новоявлених ідолів...

Дивно і незрозуміло. Здавалося б, що в нормальної людини вигляд цих довговолосих потвор, які до речі, майже позбавлені артистичного й співочого хисту, мав би викликати від"ємне враження. Так ні, навпаки. Залі, під час їх виступів, повні. "Бітлс" за короткий, порівнюючи, період стали мільонерами, і навіть дістали ордени від англійської королеви...

Що це таке? Повернення передцивілізаційних часів? Втрата смаку до справжнього мистецтва? Масова психоза?

Хто зна. В кожному разі, це явище ненормальне, да-

леке від загальноприйнятих норм поведінки в місцях громадського скупчення, яке потребує дослідження психіатрів і соціологів.

До речі буде тут згадати й інші "вibriки", так зване, модерністичне малювання й письменство. Картини модерністів – суцільна гидь, ти чи й можна назвати картинами "мазню", позбавлену змісту і мінімальної естетики? А модерністичні "поети" – неначе тільки – що влаштувалися в будинку для божевільних... Їхне белькотіння, справді, тхне божевіллям. Воно дуже далеке від мистецтва, навіть, коли цьому поняттю надати умовного значення.

І що ж? Є дуже багато захисників і прихильників цього новітнього ідола – модернізму.

Чи не здурів наш, аж надто розумний світ?

1963

"СВОБОДА" ШКРЯБАЄТЬСЯ В ГОЛОВУ

Я ПІДТЕКСТОВКА у "Свободі" /ч. 201, під клішем Голдберга"/ являється зразком не тільки безграмотности, а й повного ігнорування правил українського правопису.

"Шкрябатися в голову" може лише неук, що не закінчив і церковно-приходської школи. Ми певні, що навіть "спудей", вигнаний з Бурси, не дозволив би собі отакого зневажання української мови.

Шкрябатися можна в двері, коли вони зачинені, і то стосується здебільша тварин: пса, або кота. Шкрябаються, бажаючи втихомирити зуд у тілі, що його спричиняють воші. Шкрябаються й замислені редактори, але не "в голову", а просто: ШКРЯБАЮТЬ ГОЛОВУ.

При цій нагоді згадаємо ще один "вопіючий" приклад безграмотности "Свободи". Вона завжди пише "ордер" замість "орден". А різниця тут дуже велика. Ордер – документ /дозвіл/, що його видає прокурор на арештування злочинця. / В ССРСР – на арешт невинної людини./ Є також "моні-ордер" – офіційний папірець, рівновартісний готівці. І ніколи це означення не може порівнятись із "орденом" – знаком відзначення, чи нагороди від уряду, військовим і цивільним.

Ці два приклади не поодинокі випадки. Їх можна "наловити" десятками. І постає питання: для чого ж сидять у "Свободі" аж сім, безсумніву грамотних редакторів?

Чи й вони залежать від неука—спудея, що ігнорує мовно-лексичні правила і по суті керує редакцією.

Безграмотний спудей порядкує в "Свободі", як у власній хаті. Йому не писано законів, на нього не впливає жадна критика.

І прикро стає за єдину щоденну газету, що її мають в Америці наші безталанні українські емігранти.

1963 р.

**Ні, Тарзане! Він не дуже
хворий на тілі! Він горить
— всередині голови!**

Одна з перлин "Свободи"

ЧОМУ ДЯКУЮТЬ СУМНИМИ ГОЛОСАМИ?

У КИЇВСЬКИХ передачах "для українців закордоном" переважають, звичайно, пропагандивні мотиви. На всіх ділянках, так званого, соціалістичного будівництва спостерігаються досягнення... Корови одна перед одною стараються дати більше молока. Кукурудза росте все вище й рясніше. Житлову кризу в містах зліквідовано за рахунок нових багатопверхових будинків. Словом, не життя, а масляна ...

Зразу ж після переліку досягнень, починається концерт подяк. Дякують советському урядові колгоспники і колгоспниці, дякують студенти, дякують навіть старці з державних притулків за ... щасливу старість.

Можливо, що деякі "закордонні українці" й повірять, особливо ті, які ніколи не бачили советської дійсності. Та й взагалі, чому, справді, за чверть століття не могло покращати колишнє нужденне життя? Адже ж рабовласник Сталін у могилі, нове керівництво засудило його "помилки" й прагне, щоб таких помилок більше не було. Все на світі міняється.

Ми, власне, й не думаємо сперечатись на цю тему. Але нас вражає одне: чому всі майже подяки виголошуються виразно сумними голосами? Чому звучить біль у словах молодої дівчини—студентки, коли вона хвалиться своїми надзвичайно сприятливими для навчання умовами? Чому колгоспник робить павзи /наче розбирає написане/

і знов же жадної бадьороности в його промові не чуто?

Поруч з оптимістично—ніжними голосами дикторів і дикторок, виступи запрошених радіопромовців звучать трагедійним дисонансом, хоч мусіли б відзеркалювати радість душі, зв'язану з подякою за "батьківську" турботу уряду й партії.

А справа зовсім проста. Тої радості нема де взяти. Можна відчитати промову, написану чужою рукою, але вона, очевидно, настільки розбігається із справжнім станом речей, що в промовця мимоволі сумнішає голос.

Чи не краще було б Київському Радіоцентрові запрошувати для промов професійних акторів і акторок? Вони призвичаєні грати різні ролі, могли б відіграти й ролю "щасливих советських людей"... А звичайним людям це не вдається, і виходить черговий пропагандивний конфуз.

1965 р.

ЛЮБІ ДІТОЧКИ

ТАТО І МАМА були в захопленні від здібностей своїх нащадків.

— Ні, ти подумай, — казав тато, — Майкові лише п'ять років, а він мене сьогодні вже вилаяв нецензурним словом ...

— Та що ти говориш?

— Йй-бо! І то з цілковито правильною вимовою, як дорослий.

— Це я його навчила, — гордо зауважила семилітня Джейн.

— Ти? А хто ж тобі пояснив?

— Старші дівчата на вулиці. Ого, ми знаємо багато. Знаємо навіть, чому діти родяться...

— Ха-ха-ха! — сміялися тато й мама. Наскільки мудрі теперішні діти!

Настала осінь, а з осінню дні уродин підрастаючих. До цієї важливої дати завжди готувались урочисто, раніше — в секреті, тепер же, зважаючи на прогрес у загальному розвитку суспільства, запросили на родинну нараду й майбутніх іменинників.

— Отже, Майку, що би ти хотів дістати на свої уродини?

— Пістоль! — без надуми відповів хлопець. — Такий, щоб стріляв кулями.

— Ну, з кулями ще рано. Поки дістанеш без куль.

Також подаруємо тобі гарного справжнього ножа.

— А тобі, Джейн?

— Балеву суконку, й до суконки обов'язково нагрудник.

— Нащо він тобі?

— Як нащо? Я підкладу вати й буду, як доросла...

Тато і мама аж засичали від сміху.

— А бодай їй! Які ж вони тепер розумні й дотепні, ці дівчата!

Розуміється, до урочистого дня дівчині зробили електричну зачіску, манікюр і педикюр. Це вже з ініціативи мами, що підкріпляла ту ініціативу таким ось міркуванням:

— Знаєш, таточку, наша Джейн гарненька, то ж хай вона змалку привчається до легкого кокетування. Тоді скоріше знайде собі багатого жениха.

Тато не суперечив. Він, взагалі, ніколи не суперечив, бо знав закон життя: батьки живуть для дітей, а не навпаки. Отже, не будемо спинятись на дрібному для нас епізоді уродин чужих дітей. Уродини, очевидно, були відсвятковані на високому рівні, з прийняттям багатьох гостей, з частуванням і відповідними побажаннями. Далі почалися будні.

— Мамо, роздягни мене, я хочу спати.

— Зараз, зараз, донечко, вже біжу.

Тим часом тато годував з ложки опецькуватого Майка й розповідав йому цікаву історію, щоб дитина охотніше їла.

Після вечері Майкові схотілося подивитись на теле-

візію. Це розвага культурна, проти неї нічого не скажеш.

На екрані йшла страшна стрілянина. Під влучними пострілами ковбоїв, падали, як мухи, червоношкірі індійці. Майк несамовито реготав, і почувши це, Джейн зажадала, щоб тато загорнув її в укриття й зніс із другого поверху до телевізії. Після телесеансу, обидвох перевтомлених сонних нащадків обережно, на руках занесли до спальні.

Так ішли роки. Власне, не йшли, а стрибали, як молоді цуценята через тин. Урочисто відсвяткували десяти й дванадцяті уродини нащадків. З ложки, правда, вже не годували, але одягання й роздягання лишилось на обов'язку старших, бо вони до цього звикли. Нащадкам сподобалось вечеряти в ліжку. Розуміється, суперечок не виникло, оскільки батьки живуть для дітей, а не навпаки. За цей час Майк забив правдивим ножем двох сусідських котів, а нафарбована, як лялька, Джейн майже кожного дня поспішала з подружками на цікаві прогулянки в автомобілі.

Тато й мама радувались. Як швидко ростуть діти, як прекрасно орієнтуються вони в життєвих питаннях. І було великою несподіванкою для люблячих батьків, коли одного дня їх повідомила поліція, що дванадцятирічного Майка спіймано на грабунку, при чому він тяжко поранив пограбованого.

Майка примістили у виховному інтернаті. В домі лишилося троє. І всі троє дуже журились. Джейн стала блідою, її часто нудило, отже, прийшла на додаток ще й хвороба. А проте хвороба минула після того, як молоді

батьки, ні сіло, ні впало, обернулися в дідів ...

І тоді піднесли тато й мама очі догори. Боже! Що ж це таке? Чи ми не доглядали? Чи ми не шанували? Та ж не було жодних суперечок і заборон, росли, як кущі троянд у саді, бо ж батьки живуть для дітей, а не навпаки. Чому так вийшло? Чому?

На це питання ми відповідати не будемо. Хай додуються самі тато і мама.

1965 р.

РУТИНА

ЦЕ — ПРИКМЕТА нашого життя, точніше, життя еміграційного. Вироблений багаторічний стандарт не терпить будьякого відхилення, не терпить і живої свіжої думки. Створюється атмосфера "кругової поруки", мовчазного ігнорування всього того, що виломлюється із стандартних приписів.

Волею долі, в нас громадським життям керують бізнесові підприємства. Так, бізнесові, бо хоч би й як ретельно пришивали ви до них слова "народний", або "робітничий", суть лишається незмінною: бізнес.

Бізнес робить вигляд, що дуже піклується отим громадським життям, просто не їсть і не спить із-за нього... Іноді кидає дрібні "подачки" й тоді вимагає, щоб йому на все горло співали "осанну". Якщо ж хтось, борони, Боже, насмілиться критикувати "стан речей", — пошипляться на цього критика всі шишки і всі каменюки. Мовляв, "не приемлі імени зверхника твого всуе"...

Є в нас бізнесові газети. Рівень їх ніколи не підіймався понад пересічний. Це не дзвін, що кличе на боротьбу з життєвою сірістю, що будить громадську думку, що скеровує її в потрібне річище. Це, здебільше, констатація фактів, ствердження давно відомих істин, наприклад, тих, що Волга впадає в Каспійське море, а коні їдять сіно й овес... Нудні й нецікаві друковані полотнаща є проте в кожній хаті. Їх не читають, а переглядають,

бо читати, за небагатьма винятками, нема чого. Коли ж якась відважна душа висловить свою негати́вну /але справедливу! / думку, спробує підказати ШЛЯХ ПОЛПШЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ, на це жодного реагування не буде. Тихий бойкот, як кажуть.

Критичну пораду бойкотують не лише бізнесові газети, а й "гуманітарні", скажімо, "Православне слово". Скільки було написано про те, що діється "на духовному фронті". Скільки запитів і пропозицій надходило від віруючих. А чи хоч одну пропозицію здійснено? Чи змінилося щось? Нічого! Бо ж і там, у православних, сидять "непомильні". Вони махають рукою і шепчуть :— говоріть собі, а ми робитимем своє ...

І постає питання : чи вже так буде й навіки? Чи, справді, нема ради на оту задушливу пересічність, яка "сама . гам, а другому не дам?" Та ж серед нашої спільноти є високообдаровані люди, є фахівці з різних ділянок. Чому ж тоді життям мають керувати дилетанти? І в якому законі сказано, що порядок лишається незмінним на весь час існування української еміграції в Америці?

1965

НАМІСНИК ХРИСТА, ЧИ ПЕТРА?

ОДИН ІЗ найважливіших пунктів розходження між католицькою і православною Церквами, це — догмат про непомильність папи. Цей догмат був прийнятий у розпалі боротьби між духовною і світською владою, стверджував вищість папи над монархічним / королівським / абсолютизмом, був головним "козирем" перед ними.

З часом, коли взаємовідносини між королівським і папським престолом, так би мовити, уляглися, врегулювалися, коли dokonано було розмежування двох претендентів на абсолютну владу, цей догмат майже загубив своє значення. І недармо покійний папа Іван 23-й порушив питання про його доцільність.

Гідний наступник Івана 23-го, папа Павло 6-й пішов ще далі. Він публічно визнав помилки католицької Церкви й перепрошував тих, кого було ними скривджено.

У зв'язку з цим, логічним і своєчасним стає питання: чи можна назвати папу намісником Христа? Адже й народне прислів'я каже, що "один Бог без гріха", й тому жодна людина не може рівнятися з Богом.

Хай вибачать українці — католики, але ж це звучить якось по-блюзнірському, оте порівнювання папи з Христом.

Правда, католицька преса здебільша соромливо уникає драстичного означення й пише: "наслідник апостольського престолу", або "заступник апостола Петра". Але

ось у "Свободі" від 5.3.65 р. читаємо:

"Коли безпосередньо перед тим Кардинал Йосип Сліпий висловлював подяку Папі за прихильне ставлення до Української Церкви і Народу, то зараз після того Папа Павло 6-ий своєю чудовою змістом і формою промовою potwierдив, що в нинішньому НАМІСНИКУ ХРИСТОВОМУ у Римі український нарід і його Правда мають свого величного Приятеля".

Чи це не значить, що редактори "Свободи" хочуть бути більшими католиками за самого папу? Чи це не значить, що вони творять назадницьку, обскурантську, застарілу навіть з точки погляду Ватикану, політику?

За переданням, апостол Петро навертав на християнство Римську імперію, так само, як Андрій Первозванний проповідував слово Христове на Київських горах.

І ніхто не суперечитиме проти культу апостолів, навіть проти того, що "тяглість" християнського просвітництва взяв на себе римський Первосвященик.

Означення "наслідник Петра" виправдано, може, історично. Христового ж намісника на Землі не було й не буде, бо Христос—Бог стоїть понад усякими порівняннями.

1965

І Н О Д І Ї Х Х А П А Ю Т Ь Ч О Р Т И . . .

П РО ТЕ, що понад мільйон вдячних дітей " родини " після другої світової війни не повернулися у вітчизняне лоно, советська преса ніколи не згадує. Це знана й вигідна метода: зігнорувати, не помітити, зняти питання з порядку дня. Так, під всесоюзну мовчанку, ховали твори советських науковців і письменників, які чимсь "прошкапились", або просто не сподобались її величності – Москві. Натомість червона преса залюбки мобілізує народну ненависть проти безіменних "зрадників", забуваючи, що це поняття конкретне і в кожному випадку суто-індивідуальне. "Зрада" в советському тлумаченні взагалі фікція. Справжніх зрадників батьківщини видно неозброєним оком: вони сидять на урядових кріслах і гноблять свій народ. А той, хто відмовився коритись гнобителям, підспівувати й підбріхувати їм, може бути тільки гордий зі своєї "зради". Колись історія оцінить цей факт об"єктивно, як оцінила вже "нечуване злодіяння" князя Андрея Курбського, який, утікши від гніву Івана Лютоґо, писав йому:

*"Царю, прославляему древле од всех,
Погрязшему в сквернах обильних.
Ответствуй, безумный, яких ради грех
Побил еси добрых і сильных?"*

І далі, більш темпераментно:

"Ти – пес, недостойний і срадный!"

Князь Андрей Курбський, москвин з походження, став другом і однодумцем відомого мецената культури, князя Острожського та зробив чималий вклад у розвиток тодішнього українського письменства. "Зрадника" Курбського вшанувала історія, тоді, як "смердний пес" Іван Лютий таким же смердним лишився в народній пам'яті на віки.

Комуністична "свистопляска" впоєє нове поняття зради : хто не з нами, той ворог. Але з якої речі?

Учення Маркса—Енгельса—Леніна—Сталіна давно збакрутувало, воно чуже й непотрібне народові, і коли хтось може втекти від нього, кому і чому він зраджує?

Головний жаль спадкоємців і продовжувачів справи Івана Лютого викликаний, проте, не самим фактом утечі мільйонів рабів, бо лишилося ще досить мільйонів, а тим, що втікачі не сидять мовчки по "заграницях", а на весь світ горлають: "Ти пес, недостойний і смрадний!"

Утікачі висунули шило з мішка. Все, старанно приховане, від штучного голоду в Україні, до Винницьких, Маріупольських, Київських, Сталінських /місто Сталіно/ і інших численних могил від "братньої" московської руки, випило на світло денне, примусило стати дубом волосся у вчорашніх прихильників "народної демократії". І тому взятий попередньо "тон мовчанки" не витримує характеру. Час від часу советська преса починає гістерично вити про "буржуазних націоналістів", "американських запродавців", "мерзенних українських фашистів" і т.д.

Проте, на людей, що вибрали свободу, це виття не впливає, навпаки, скріплює їх переконання у власній правоті й додає гумору. А що, не подобається? Чорти хапають? Дуже добре, дуже тішимось з того! Ось зачекайте трохи, і скутий велетень — народ розірве ланцюги та почне молотити ними по головах носіїв комуністичного мрякобісся. А ми "зрадники", зі свого боку можемо запевнити тих носіїв словами Курбського, що зрікшися своєї батьківщини — Московії, заповів нещадну, безкомпромісову боротьбу проти неї :

*" І кров, аки воду, ліях і ліях,
Пред вищим Суддею предстану"...*

Кров – у розумінні прямому й переносному. Бороти-ся всіма доступними засобами, з усією рішучістю й непримирненістю, із свяшеним гнівом проти смрадних псів нашого століття – в цьому найбільша і найшляхетніша мета.

1965

МОЖЕ Й ТАКЕ ТРАПИТИСЬ...

МАЛО А ТО й зовсім нічого не лишилось від ідеї комунізму в есесесерній державі. І це не дивно. Бо ж ніщо довго не стоїть на місці, а тече, змінюється і ... повторюється.

Наприклад, ліквідували свого часу дореволюційних буржуїв — появились буржуї післяреволюційні. Скасували старі / царські / звання капітанів, полковників, генералів, прийшли капітани, полковники, генерали й маршали пролетарські. І то не якісь примітивні, а справжні—справжні—сінькі, з погонами, зі срібними й золотими орденами, з пишними уніформами.

Колись співали "Боже, царя храни"! І "Слався, слався, наш русский цар!" На цих двох піснях царський репертуар, здається, й закінчувався. А вже про "батька народів" було складено стільки пісень, що вони не влізли б у найгрубший "Читець—декляматор".

Раніше існували губернатори, на зміну їм прийшли секретарі Обкомів. Були поміщики, їх гідно заступили директори Радгоспів. Колись свавільничала царська поліція й жандармерія, а згодом їх місце зайняло НКВД, що в мільйон разів перевершило ту сваволю.

Тепер з останніх дипломатичних, хоч ще не перевірених джерел, довідуємося, що уряд Брежнева—Косигіна задумує повернути колишні аристократичні титули ... І знову не дивуємось. Бо ж, справді, як це бідно звучить:

"Товариш Брежнев", або "Товариш Косигін".

Хрущов хоч був соратником Сталіна і кандидатом на генія людства, а ці двоє абсолютно нічим не відзначилися в історії, якщо не згадувати керівної ролі Брежнева в СМЕРШ-і /Смерть шпіонам!/ Та це була настільки паскудна інституція, що про неї й самому Брежневу хотілось би забути.

Словом, кажуть, що на розгляд теперішнього колективного керівництва подано список колишніх титулів. Серед них є: богдыхан, хан, герцог, князь, граф, маркіз, барон і нарешті – лорди.

"Богдыхана" начебто зразу відкинули через релігійний початок цього слова. Відкинули й титул "хан", оскільки тут преса легко може припустити помилку й вийде чорт-зна-що, гірше найгіршої контрреволюції.

"Герцог" – у порядку. Це якраз підходить для Брежнева. Був же колись герцог Іжорський /від імені ріки Іжори/, Олександр Данилович Меншіков, соратник Петра I-го. Отже, зовсім добре звучатиме: герцог Обжорський, Леонід Ілліч Брежнев.

Далі – князь... Чим погано: великий князь московський і всея Русі, Алексей Миколайович Косигін.

Взагалі, "князь" має бути найпопулярнішим і найбільш розповсюдженим титулом. Всі партсекретарі Союзних республік і Обкомів – князі, розуміється, не великі, а так собі просто.

Титул "граф" можна надати міністрам СРСР і союзних республік.

"Маркізами" зробити секретарів Райкомів і голів

Райвиконкомів.

"Баронами" – директорів фабрик і заводів.

"Лордами" – знатних голів колгоспів.

Пора, давно пора повернути старі титули. Зовсім інакше враження буде, коли, скажімо, президентові Жансонові доповідят :

– Приїхав і хоче вас бачити посол ССРСР, граф Анатолій Добринін...

Або ж особистий секретар французького президента де-Голя шепне йому на вухо :

– Чекає на аудієнцію уповноважений советської атомової індустрії, маркіз Семен Цап-Царапкін...

Або ж під час сесії Об'єднаних Націй оголосять :

– Зараз виступатиме представник Советського Союзу, барон Яків Малик.

Ми зі свого боку цілком упевнені, що повернення аристократичних титулів значно піднесе внутрішній та зовнішній престиж есесерної держави й співіснування з нею буде забезпечене на необмежений час.

1965 р.

ПОМИНКИ

ПОМИНКИ – річ неприємна, особливо, коли це торкається вас. Бо з якої речі ви отак, ніз того, ні з цього обернулися в покійника й мусите з потойбічного світу вислуховувати різні нісенітниці, що про вас говорять, а ви навіть не маєте змоги заперечити їх і повільно перевертаєтесь у гробі, бажаючи тряскі промовцям.

Проте, мусимо бувати й на поминках, оскільки люди не лише народжуються, але, на жаль, і вмирають.

Отже, на тих поминках, або по-старозавітному, тризні, найбільш цікава "точка" – промови. Пам"ятаєте, ще з "Енеїди", історичну надгробну промову:

*Се мертв єсть і не дишит,
Не видит тоєсть і не слишит.
Уви, он мертв!*

Реакція ж присутніх була така:

*Народ від речі умилився
І гірко, гірко прослізився.*

У нас, правда, прослізуються до поминок, а вже, як побачать повні-повнісінькі столи ще й з участю тої, що "її й монасі приємлють", утікає до дідька-сум, і живу людину аж розпирає від бажання виголосити промову.

Нещодавно був я на поминках. Сів у куточку скромненько, навіть не тягнувся за пляшкою, знаючи, що вона однаково не мине мого стола. Я мовчав і чекав промов, чекав тої найбільш цікавої "точки". І вона прийшла. Промовець після доброї чарки, понадпрограмової, так би сказати, відкашлянувся, попросив хвилинку уваги і почав:

— Всечесніший отче, вельмишановна родину покійно-го, дорогі пані і панове! Цей колишній чоловік, що пішов у майбутнє життя, заслуговує на вічну нашу пам"ять. Він чесно прожив свої вісімдесят років, з котрих треба відрахувати двадцять п"ять, бо ж то були не роки, а нещастя під советським режимом, коли кожної ночі можна було сподіватися, що тебе посадять на "Чорного ворона" і той ворон на своїх гумових крилах понесе твоє безпомічне тіло в тюрюгу, або, по-соціалістичному, в поправно-трудо-вий табір, де люди поправляються десять або й двадцять п"ять років.

Наш дорогий колишній чоловік теж не уник "Чорного ворона", але йому пощастило вислизнути і зрештою він опинився у вільному світі.

Що таке "вільний світ?" Це той світ, з якого не хочеться відходити. То ж і колишній чоловік, що пішов у майбутнє, не дуже до нього спішив. Він радо залишився б між нами ще, принаймі, десять років, та советська система угробила його. Отже, дорогі пані й панове, вип"ємо за світлу душу померлого, яка ще, за нашим повір"ям, перебуває серед нас на протязі сорока днів. Хай та душа живе в раю, в товаристві праведників. Вона заслужила на рай, промучившись двадцять п"ять літ і три місяці у советсь-кому пеклі. Дай, Боже, і всім нам діждати таких величавих похорон, як ті, що ми їх з задоволенням спостерігали.

Люди хильнули по чарці. Розпорядчик сказав :

— Тут, панове, записалося вісім промовців. Прошу зголошуватись, бо далі запис припинимо.

Після третьої промови я втік. У мене запаморочилось у голові.

ВІД ГЕНЕРАЛЬНОГО ДО ГЕНІЯЛЬНОГО...

ТА Й СПРАВДІ, що то за слово "перший"? Може бути перший учень, перший тенор /у хорі /, на решті перший йолоп. Але для секретаря компартії ССРСР це явно не підходить. Отож, під оплески всього з"їзду, новий вождь, скромно схиливши чоло, прийняв цей вияв любови до нього й до деякої міри уподібнився батькові народів.

Правда, жінка не раз раніше віраджувала й просила:

– Льонько, не приймай титулу генерального, нащо він тобі? Ось побачиш, говоритимуть, що цим ти потроху привертаєш культ особи. Не приймай!

– Заткнись, жінко! – відповідав Брежнев. – Ти не розумієш сили слова. Генеральний секретар проводить генеральну, тобто, свою лінію партії, може скликати генеральну, значить, власну асамблею, ну і має право дати копняка всім не генеральним, в разі вони його не слухатимуться. Що ж до культу особи, то якийсь культ мусить бути. До нього мостився Микита, але ми того блазня своєчасно викищали. Подумай, хіба не добре звучатиме: вчення Маркса–Енгельса–Леніна–Брежнева.

На це жінка нічого не відповіла, бо й вона ж Брежнева, а кому не хочеться увійти в історію й до тої історії притягнути своїх нащадків?

Нагородження високим титулом Брежнев відзначив у вузькому колі, себ–то, сам на сам. Бо й кого ж запросиш на те відзначення? Косигіна? Так він, під чаркою, неодмінно буде клити з чіпляння за мертвий сталінський хвіст. Підгородний давно сердиться за те, що зробили його

паперовим президентом з надто обмеженою функцією : фотографуватись із представниками чужоземних держав і підписувати "укази". Шелепіна? Хай йому грець! Ще візьме та й шикне межі очі з ціянкалієвого пістоля, яким, за його наказом, знищено буржуазних націоналістів, Л.Ребета та С.Бандеру. Взагалі, треба подумати тепер про збільшення штату особистих тілоохоронців і завести свого

Поскрьобишева, що буде доносити про кожний крок соратників ...

Брежнев поставив перед собою пляшку "столичної", кухоль пива й чорний кав"яр, хильнув одразу сто грамів і почав мріяти :

" Ось коли почнеться для мене справжня кар"ера. Раніш співали :

*Піснею про Сталіна
Починаєм день,
Кращої не знаємо
У житті пісень.*

А тепер

*Піснею про Брежнєва
Починаєм день.
Розуму безмежному
Краща із пісень!*

Музику можна буде замовити Майбороді, що омузичив "Рушничок". Бо ж добре омузичив. Українці ще й досі плачуть, як почують ту пісню. Є лише одна неув"язка: якщо я кудись поїду, мене не будуть зустрічати двадцять одним пострілом з гармат. Ця честь нібито належить Косигінові. От халепа! Що ж робити?

Раптом Брежнєв посміхнувся. "Ось мине певний час і я, як генеральний, доведу політбюрові, що зовсім непотрібно витратити кошти на окремого прем"ера. Ну, і..."

Брежнєв перехилив ще сто грамів, запив пивом і, трохи похитуючись, пішов спати.

1965

БУРЖУАЗНІ НАЦІОНАЛІСТИ

ЦЬОМУ поняттю большевики надали ганебного значення, а насправді, тут нічого ганебного нема. Буржуазія, середня між аристократією й пролетаріатом верства, себто, дрібні промисловці, підприємці—ремісники, люди вільних фахів, що якраз навпаки—багато при-служилися до того, щоб народ виростав у свідому своєї ваги націю.

До буржуазної верстви належали й ті " різночинці ", що ними гордиться навіть советська історія. Белінський, Добролюбов, Чернишевський вийшли не з пролетаріату, так само, як і " вождь всесвітнього пролетаріату " — Ленін.

Отже, большевицька тенденція принизити згадану назвою українців—емігрантів не витримує жодної критики. Большевики, як спритний картяр, затримують козири для себе, а все " сміття " підсувають партнерові. Та за законом діалектики /єдність протилежностей / звинувачення обертається проти того, хто звинувачує. "Буржуазні націоналісти " мислять категоріями народними, в той час, як советський провід від цих категорій давно відмовився. Жодне окозамилування не допоможе " батькам " і " вуйкам " народу переконати його в справжній симпатії й турботі.

Перейшло за піввіку панування большевиків навсій величезній арені колишньої російської імперії. А що ж е там, крім " показух ", у шовк і парчу зодягнених " досягнень " ? Велетні індустрії, розквіт науки й мистецтва, навіть перевертання астронавтів у космічному просторі не е наслідком мудрого керівництва партії й уряду. Це просто

вияв народних сил і здібностей, які, очевидно, були б ще більшими, коли б партію й уряд пощастило скинути на смітник історії. Пригадаймо тільки тисячі найздібніших /маршалів, науковців, мистців /, яким, з волі Сталіна, передчасно відібрано життя.

"Буржуазні націоналісти", перебуваючи за межами Батьківщини, люблять її всім серцем, живо цікавляться її долею, готові покласти за неї тіло й душу... Нам нічого не говорять такі поняття, як "братній в'єтнамський народ", чи "братній китайський народ". Хоч за Христом, усі люди — брати, то найбратнішими для нас були й будуть наші земляки, одного роду, одної крові. І хіба в цьому є якийсь злочин?

Ще одна дивна річ. Можна бути націоналістом російським, а українським — ні. Чому? Адже, за советською конституцією, ми рівні серед рівних, і наше волевиявлення буцім-то толерується беззастережно... Ні, не так воно насправді. Не так, бо ССРСР не об'єднує народи, а роз'єднує й експлуатує їх. ССРСР — держава типу колишніх могутніх імперій, з "третьім Римом" — Москвою в центрі, а Москва була й буде мачухою для всіх, насильно зведених до купи, дітей... Вона ж бо завела в сліпий кут народне господарство України. Вона культивує новітнє колгоспне рабство, характеризуючи його, як "конечну потребу" для щастя й добробуту. Дякуємо за таке щастя, коли колгоспник, відпрацювавши своє, дістає на старі літа дванадцять карбованців місячної пенсії.

Ще й досі точиться багато розмов і суперечок навколо питання культобміну з представниками УССРСР. Так

ось : із представниками нам нема чого обмінюватись. Коли б допустили нас до народу в широкому розумінні цього слова, тоді інша річ. З народом у нас завжди знайдеться спільна мова, бо ж він у масі своїй стоїть на національних позиціях. Розуміється, про такий "допуск" не можна й мріяти. Хоч залізна заслона й тріснула, однак, щілини в ній не для всіх, а тільки для урядових представників. То ж хай представники УССР розмовляють із представниками американського уряду й переконують їх у тому, що колгоспне господарство рентабельніше за фермерське... А нас уже не переконаєш. Ми залишаємось "буржуазними націоналістами" і з гордістю носитимем це ім'я, як символ людської порядности.

1967 р.

Д В І Р І Д Н І М О В И

ЦЮ КОНЦЕПЦІЮ висунули: Для України її найбільший приятель, емеритований кремлівський "бос" Микита Сергійович, а для українців діаспори, здається, Ігор Костецький. Догадуємося, що Микиті Сергійовичу йшлося саме за добро України, бо чому він тої концепції не висунув для старшої її сестриці – Росії? Там теж могло б бути дві рідні мови, наприклад, російська й еспанська, з уваги на велику дружбу з Фіделем Кастро, або російська й конголійська, в пам'ять непохитного й незламного борця за комунізм, Патріса Лубумби.

Так, чи інак, питання двомовности, крім України й кількох советсько-суверенних республік, нікого не торкнулось. Кожна держава має свою єдину державну мову, а інші – на становищі другорядному, сказати б, для хатнього вжитку

Формально концепція Микити Сергійовича провалилась. Ну, для чого Україні дві рідні, якщо вона має свою, найріднішу, має столицю Київ, власну Академію Наук, власні університети, національну ношу, віками освячені традиції й найемоційніші в світі пісні? Перегнув палицю Микита Сергійович, перестарався, бажаючи догодити навіть Леніним засудженим, російським шовіністам.

Значно тяжче сперечатися з Костецьким. Справді, бо: в українській родині появилася козацький нащадок чоловічої, або жіночої статі. Але ж появилася він /вона/ не в Україні, а десь далеко від неї, скажімо, в Америці, Бразилії, чи Аргентині. Нашадок /він, чи вона / в перші роки свого

земного існування, розуміється, якщо тато й мама українські українці, цвірінкає їхньою мовою. Коли ж підростає, виходить на вулицю. На вулиці ж мова інша, державна, рідна для тих, хто здавна живе в цій державі. І тут починається "неув"язка". Нащадок приносить з вулиці в хату другу рідну мову, фактично, рідну й для нього, бо ж він тут народився. В справу втручаються різні виховні елементи /якщо тато й мама українські українці/, наприклад, ремінець, лозина, кулак ... Нащадок верещить, обстоює своє право на другу рідну мову, а тато й мама кажуть : Зась ! Говори в хаті по-нашому.

Далі приходить школа початкова, школа середня, школа вища. Скрізь доводиться стикатися з другою рідною мовою. І що ж зробиш? Ремінець, чи лозина вже не вплине, та й незручно лупити по плечах хлопця, який уже задивляється на дівчат, або дівчину, що незалежно носить міні-спідничку, наманікюрену і причесану на взірець ейфелевої вежі ...

Тяжко з тими двома рідними. Хоч плач! Але мусить же бути якийсь вихід. І він напрошується сам собою. Вивчайте, хлопці й дівчата, кілька мов, чим більше, тим краще. Говоріть ними вільно, по-можливості, без акценту, щоб і комар носа не підточив. А яка з тих мов найрідніша, підкаже вам власне сумління.

1968

ЧОРНА СОТНЯ

ОРКНЕМОСЯ питання революції й контрреволюції в Советському Союзі.

Той, хто вживає першого окреслення, глибоко помиляється. Революцією можна було назвати лютневий "зрив", коли впала російська монархія й окремі національні меншини того "моноліту" почали творити власні держави.

Так звана "велика жовтнева революція" являється типовою перемогою чорної реакції. Політична драбина обернулася ногами вгору ! "хто був нічим, став усім".

Але в тому й біда, що слово "усім" зачепило тільки абсолютну меншість, точніше, – партійну групу аморальних авантюристів, для яких зовсім не важною була "справа народу".

Один сучасний філософ висловив справедливу думку : " Біси " / за Достоевським / шукали поля для своєї діяльності. Вони винюхували, де є більш пригожий ґрунт. Коли б такий ґрунт для своєї діяльності вони знайшли, скажімо, в Німеччині, або в Англії, то вся бісівська зґрая полетіла б туди встановлювати свою "диктатуру".

На жаль, "пригожим ґрунтом" виявилася колишня російська імперія з Україною включно. Чорна сотня не шкодувала обіцянок, навіть дозволила "грабувати награвоване". Але потім... Перший бісівський вождь Ленін трохи пізніше викрив потаємні наміри бісів таким реченням : "Треба спочатку переконати, а далі – примусити. Коротко й ясно. Яке там могло бути "волевиявлення", коли в програмі переможців–більшевиків стояв беззастережний примус ?

Всі, навіть справжні досягнення советського режиму бліднуть перед фактом безжалісного винищення десятків мільйонів людей. Де ж тут "справа народу"? Де революція в її чистому значенні? І Ленін, і Сталін, і Хрущов, а після його наступники являються безсумнівними контроверсійними. Розкуркулювання, колективізація, невідомі табори, цілина, "потогонна система" на виробництвах і в колгоспах – хіба все це має щось спільне з поняттям революційних, соціальних досягнень?

Наше прислів'я говорить: "Скільки голів, стільки умів". Це значить, що кожна людина має право на власну думку, має право розпоряджатись собою, як схоче. Але в "країні соціалізму" не може бути багато "умів". Там "ум" один, тобто, партійний, ніхто не сміє думати проти течії, наперекір ухвалам московських "законодавців". Відлига, покращання добробуту – порожні слова. В цілому СРСР народ перебуває в тих же під"яремних умовах, духовних і фізичних, як було досі. "Потьомкінські села", або теперішні "показухи" можуть переконувати хіба наївних людей. І дивним зухвальством звучать обіцянки контрреволюційних вождів "наздогнати й випередити Америку". З такою системою не випередиш маленьку Фінляндію.

Ніякі "походи" ззовні тепер не можливі, та ми і в думці не можемо бажати поновного нищення наших міст, сіл і народу. Лишається єдина надія на внутрішній переворот. Цю перспективу дехто відкидає зовсім, мовляв, які можуть бути перевороти за умов чітко улаженої поліційної системи, коли один одного контролює й один на одного доносить при потребі. Однак, приклад Хрущова багато

говорить. Після сталінського диктатора "обвели навколо пальця", поставили перед доконаним фактом усунення. Інша річ, що те усунення не принесло змін. Але ж героїчні постаті на світі не перевелися. Хіба не можемо ми припустити, що двох партійних чиновників—чорносотенців скине особа, яка перегляне дотеперішню внутрішню й зовнішню політику Сов. Союзу, поверне до життя революційні принципи, розпустить рабські колгоспи й відкриє народові справжній шлях до волі. Утопія? Можливо ... А може, й ні! Історія знає багато випадків, коли котилися в прірву віками утримувані системи, коли наступна влада ставала діаметрально протилежною попередній.

Можна з певністю твердити, що Україна й інші поневолені народи бажають радикальної зміни, бо ж їм, як казав колись Карл Маркс, "нема чого втрачати, крім своїх кайданів".

1968р.

Вияв "братньої" любови в Празі

НАШІ ЗА КОРДОНОМ

ГАЛЛО, ФРЕНД!
— Галло, Йване!

— Між іншим, прошу тебе, не називай мене більше Йваном.

— А як?

— Джаном. Лише Джаном. Врешті, ми мусимо відмовитись від наших незграбних і для тутешнього вуха трудно зрозумілих старокрайових імен.

— О"кей! А й давно ж я тебе бачив. Коли ти приїхав до З"єднаних Держав?

— У 1950. А ти?

— На два роки пізніше.

— Де ж ти тепер перебуваєш?

— Спочатку потрапив до держави Ілліной, а трохи згодом перемухувався до держави Пенсильвенія. А ти?

— Я осів стало в державі Мішіген.

— Ну, й як живеться?

— Файн. Маю три гавзи й два авта випуску останнього року.

— Працюєш?

— Працював.

— А тепер?

— Вирішив, що не слід. "Нех пес робіць", як казав поляк.

— Чим же ти зайнятий все ж таки?

— Організував Спілку Робітничої Аристократії Крайових Армій.

— ?

– Мені сподобалася ця назва. Дуже імпозантно звучить. Хоч, по правді сказати, ані один з наших членів в армії не був.

– І йде?

– Йде. Ще й як! Організація збільшується з кожним місяцем.

– Що ж ви даєте своїм членам?

– Обіцянку добре поховати, коли помруть.

– Тільки всього?

– А що ж треба ще? Вистачить!

– Заробляєте?

– Ого! Вже капітал перевалив за мільйон, на про-
тязі двох–трьох років сподіваємось мати вдвічі більше.

– Хто ж є у вашій управі?

– Головний передсідник я, а головний секретар Ром-
цьо. Пам"ятаеш, магістер із табору.

– Пам"ятаю. Він, здається, одержав ордер за краще
виконання танцю "Гоп мої гречаники".

– Він самий і є. Надійна людина. Геній!

– А як живе–проживає твоя дружина?

– Яка?

– Ну, та, Гапка Сидірівна, здається.

– Гапка Сидірівна? Ти що, смієшся? Став би я з
Гапкою жити, коли на її ногу, крім постолів, жодне взуття
не підходило. Тепер у мене жіночка американочка.

– І ти щасливий?

– Як тобі сказати ... І щасливий, і нещасливий ...

– Чому?

– Бо скаже в гречку, проклята, каже, що такий амери-

канський спосіб життя ...

— Дав би я їй той спосіб ...

— І я давав. Спочатку по плечах, а потім по обличчю.

— Помогло?

— Де там! Сказала, що я мужик, не розумію модерного часу, а якщо це ще раз повториться, то вона переведе своєkonto лише на себе, а я можу йти під три чорти, або ще й далі.

— І що ж?

— Смирився. Боkonto в неї досить велике, перейшло за 50.000, а моє лише 10.000. Тепер живемо по-дружньому, не лаємося й не сваримося, хоча спимо в різних спальнях.

— Значить, згода?

— Згода, чи не згода, а отак, друже мій, співіснуємо...

— А скажи мені, чи ти чимось допомагаєш визвольній справі?

— Якій?

— Визвольній. Щоб Україна стала вільною і незалежною.

— Чи я дурний? Дав колись одного доляра, але ж потім сказав собі: ні! Більше нічого не дам. Та й взагалі, друже мій, для чого жити фантазіями? Їж, пий, насолоджуйся життям у міру можливості, а інше — належить до мрій, яких я, Богу дякувати, позбувся, приїхавши до Америки.

Друзі розійшлися, кожний при своїх думках.

1968р.

КОНТРРЕВОЛЮЦІЯ В... ІНТЕРНАЦІОНАЛІ

МІСЛЯ зорганізованого Москвою великого голоду в Україні, природа наче схотіла компенсувати людей за неймовірні страждання і нагородила їх небувалим урожаєм. Поля 1933-го року зеленіли, а потім жовтіли важким колоссям. Тільки не було кому збирати. Зганяли з сіл усіх колгоспників, мобілізували міську людинність для збору "державного скарбу".

Серед тих випадкових збирачів, присланих з усіх українських і неукраїнських околиць, попадалися різні люди. В їх числі був і Сашко Нестеренко, студент зоотехнікуму, якого призначили бригадиром колгоспу.

Сашко не дуже вникав у політику, він любив співи. З ранку до ночі над колгоспними полями лунав натхненний спів парубка. Коли б йому дати відповідну школу, то, хто зна, чи не був би це другий Козловський...

Спів дуже впливав на душу. Не лише дівчата, а й поважні молодиці, навіть чоловіки казали :

— Ах, їдять його мухи з комарями! Ну, й співає ж! Вік би слухав!

Молодий бригадир відзначався не лише гарним співом. Він ніколи не "натискав" із працею, навпаки, заспокоював :

— Сьогодні не зробили, зробіте завтра. Маємо час.

Тому й любили Сашка, вважали його своїм, хоч він приїхав десь аж із Курська.

День—у—день, починаючи від раннього ранку, чули колгоспники його спів. Співав він "Стоїть гора високая",

співав про козака, що їхав на війноньку, а іноді вухо ловило "Інтернаціонал". Як заведе: "Повстаньте гнані іго-лодні", то аж серце тремтить.

І ось одного разу Сашко зник. Ніхто не знав, де він подівся, припускали, що поїхав додому, але справа виявилася значно простішою. В кабінеті слідчого тим часом відбувся допит:

Ось ти й попався, сучий сине! Бач, яким невинним ягнятком прикидаєшся. Не знаєш, за що тебе арештували?

— Не знаю...

— А хто співав пісні на полі?

— Я. Але хіба за пісні карають?

— Не за всі, а за деякі. Ось, наприклад, ти співав "Інтернаціонал". Для чого ти його співав? Поясни!

— Та це ж наш гімн, громадянине слідчий. Хіба не можна співати гімна?

— Дивлячись, де, і дивлячись, як. Ти співав цей гімн на полі, серед колгоспників, а вони ж розуміли так, що співають про них...

— ?!

— Ще раз кажу тобі: не вдавай із себе невинного ягнятка!

— Та я ж не...

Слідчий роззлостився.

— Сволоч! Я тобі покажу "гнаних", я тобі покажу "голодних". Перш, ніж ти зведеш із нами "час розплати", ми тебе запроторимо в таке місце, де подохнеш без "розплати", та будеш ще дякувати, що діждався кінця... Злочин доведено. Твої співи слухало все село, в тому числі

й секретар партійного осередку. Краще підпиши цей протокол, що ти закликав колгоспників до повстання. Чуєш, собака мордо?

Протокола Сашко, розуміється, не підписав. Він довгий час сидів у завошивленій камері, його били до того, що він, взагалі, втратив людську подобу, і лише тимчасова відлига повернула йому волю.

Але відтоді Сашко дуже добре зрозумів значення слів :

*Повстаньте, гнані і голодні,
Робітники усіх країв.
Як у вулкановій безодні,
В серцях у нас клеоче гнів ...*

"Правильно! – говорив він наодинці із самим собою. – не в брову а просто в око! Краще не скажеш" ...

Сашко вже ніколи не співав. І коли приятелі іноді просили його згадати минуле й щось заспівати, відповідав :

– Ні, друзі, з піснями закінчено. Адже ж в кожній пісні, при бажанні, можна знайти щось контрреволюційне...

1968

165

Скрізь було чути його надхненний спів

НАДЗВИЧАЙНІ ЗБОРИ

/Містерія/

ВІСТКА про те, що советський уряд видав новий указ, де рекомендується винищувати собак і котів, як "тунеядців", себто, таких, що не працюють, але їдять, моментально досягла всіх закапелків і закамарків, де жили представники згаданої собачо-котячої раси. Вістка викликала неабиякий переполох, бо ж ішлося не про зменшення харчового приділу, а про тотальну ліквідацію. Через бездротовий телеграф, строго-засекреченим кодом було наказано від Всесобачого і Всекотячого управління — вислати від кожного району делегатів на надзвичайні збори, які відбудуться опівночі, на найбільшому московському стадіоні, десь далеко за містом.

І ось, ховаючись від людських очей, безшумно й безшелесно потягнулися в напрямку стадіону хвостаті тіні. На трибуні для суддів засіла обрана президія. З усіх боків розставили стежі з найбільш голосистих псів, щоб вони заздалегідь попередили про можливу небезпеку. Голова президії, здоровенний вівчур Рубайхвіст закликав до тиші й почав промову:

— Дорогі мої співбрати й колеги Рябки, Бровки, Сірки, Кудлаї, Жучки, Рекси, а також менші брати й сестри Пупсики, Щарики, Пушинки! Нечуваний в історії указ видала советська влада. Чи хтось із вас, навіть найстарших, пригадує, щоб прирікали на геносид усю собачо-котячу расу? В кожній державі існували й існують так звані "ги-

цлі", наші найбільші вороги, але ж від них можна було схватись, а крім того, діти, спасибі їм, часто відчиняли гицлівські буди й випускали на волю зловлених собак. Були й собачі філантропи. Всім відоме, наприклад, ім"я славного харківського професора медицини Шатиліва, який на своєму подвір"ї /до революції/ влаштував харчеву базу для бездомних собак, і вони збиралися з цілого міста, як до рідної хати, та споживали спеціально приготований для них вівсяний суп. І це, зауважте собі, було не з нагоди якогось великого свята, а з дня в день. Тепер же ми дожились он до чого. Мало советській владі мільйонів знищених нею людей, то вона ще добирається до котів і собак. Хіба ми " тунейдці " й паразити? А хто береже хазяйське добро? Хто захищає своїх господарів, коли на них нападають бандити? Хто ловить мишей і пацюків? Та ж не Брежнев і Косигін, не ЦК компартії, а наші менші брати й сестри, коти й киці. Ганьба советській владі! Ми мусимо зараз же винайти спосіб рятунку, спосіб знешкодження нелюдського, а б сказав, фашистівського указу. Хто має пропозиції, колеги?

Збори почали галасувати:

- Треба кусати всіх партійців!
- Треба підстерігати урядових осіб і загризати їх!
- Треба емігрувати з Советського Союзу!

Голова підніс лапу на знак привернення спокою.

– Нерозумно говорите, колеги. Кусати? А хіба пес сильніший від людини? Вдарить людина важким чоботом у голову і – по собаці. Коли ж нападємо зграєю, прибіжать міліціонери і всіх перестріляють. А емігрувати...

Яка ж держава прийме таку кількість собачо-котячих утікачів? Ні, треба придумати щось більш раціональне, дошкульне. Хто ще хоче слова?

— Няв!

— Говори, Пупсику. Яка твоя пропозиція?

Мудрий кіт Пупсик поклав перед собою аркушик, списаний котячою мовою, присвітив собі кишеньковим ліхтариком і сказав:

— Я виробив, шановні колеги й побратими, свій плян ...

Від сьогодні жодний кіт, або киця, жодний пес—мишолов не мають права ловити й нищити мишей і пацюків. Хай ця погань розплоджується, залазить у людські квартири, в канцелярії, а особливо, партійні, хай гризуть папери, їдять продукти, нищать посіви на полях. Хай розносять чуму й інші хвороби. Щкода людей, але що вдієш? Яка шана, такай подяка. Мине рік, не більше, й побачите, що буде... Советська влада відкличе свій розбійний указ, а натомість видасть інший — про охорону нашого життя, ще й підсилить його гаслом: ката і пса в кожную трудящу хату! Чи не так я міркую, колеги?

Замість оплесків, пси і коти схвально застугоніли по цементовій підлозі хвостами. Пупикові влаштували овацію й розійшлися по своїх закапелках.

Останньо маємо відомості, що в Советському Союзі, справді, розвелась небувала кількість гризунів. Пси й коти пішли в запілля, уникають показуватись на вулицях, чекають ...

Чекаємо й ми, коли врешті порозумнішає советський уряд.

СКАРГА ДАВАЛЬНОГО ВІДМІНКУ...

У

ПРИЙМАЛЬНИЙ Української Вільної Академії Наук /скорочено УВАН/ що в пошуках волі залетіла аж до Нью Йорку, ніколи ніхто не спинявся. Відвідувачі чимчикували просто до канцелярії, де сидів незмінний вчений секретар Академії, професор Іван Лукич і полагоджував без зайвої бюрократії потрібні їм справи.

Та одного разу Іванові Лукичеві, в час самотности, довелось зазирнути в приймальню, і він побачив там скромно одягнену істоту, з невиразним обличчям і нервовими рухами. Іван Лукич знав усіх членів і не членів Академії, що іноді туди забігали, але цього відвідувача бачив уперше.

– Хто ви? – запитав професор.

– А хто ви? – в свою чергу запитав відвідувач. – Мені треба якогось відповідального члена Академії...

– Ну, я відповідальний, – сказав Іван Лукич. – Чим можу служити?

– Тоді дозвольте зайти до вашої канцелярії, бо тут якось не випадає говорити про серйозні речі...

В канцелярії чудний гість відреконувався:

– Ви питали, хто я. Так ось я – давальний відмінок...

– Давальний відмінок?!

– А чому ви, властиво, дивуетесь? Давальний, так само, як є родовий, орудний, називний. Ви що, забули граматику?

– Ні, не забув...

– То ж слухайте, професоре, мене скривджено, обра-

жено, можна сказати, розстрошено, і я вимагаю негайного втручання Української Вільної Академії Наук, аби вона захистила мене від несправедливої образи.

— Хто ж вас образив ?

— Доктор Х. Він недавно видав книжку "Записки лікаря", а в тій книжці 54 рази вжив замість давального — родовий відмінок.

— ? !

— Хто ж так пише : "Ї КРАЩЕ СПИТЬСЯ", Ї НЕ ЗАЛИШИЛОСЯ НИЧОГО ІНШОГО", "ЯК ХВОРИЙ ЛЮДИНІ, Ї МОЖНА БУЛО ТІЛЬКИ СПІВЧУВАТИ", "ДАВАВ Ї ЗМОГУ", Ї ЗАЛИШИЛОСЯ ЖИТИ НЕ ВІЛЬШЕ ПІВТОРА—ДВА МІСЯЦІ", "КРІМ ТОГО, Ї БУЛО ДАНО ВКАЗІВКИ", "КОЛИ Я ПРИПISУВАВ Ї ЗНЕБОЛЮЮЧІ ЛІКИ", "Я ЗАПРОПОНУВАВ Ї УПОВНОВАЖИТИ МЕНЕ", "ПРИЙДЕ, КОЛИ Ї ПОКРАЩАЄ".

— Досить із вас ? — спитав "Давальний відмінок", — чи треба навести всі 54 приклади ? Я не розумію, — продовжував він далі, — чому така зневага до мене ? Чому замість давального, вперто вживається родовий ? Пане професоре, я вас дуже прошу написати докторові, щоб він опам'ятався і хоч у наступних своїх творах згадав про мене ...

Іван Лукич обіцяв написати докторові Х. приватного листа, бо ж у вільному світі ніхто не має права накидати свою волю, навіть така авторитетна інституція, як Українська Вільна Академія Наук.

1970 р.

О Р Л И Г О Р І Я Д А

НА АМЕРИКАНСЬКОМУ терені, вже від кількох років, з'явився проповідник Рідної Української Національної Віри, Лев Силенко–Орлигора.

Його проповідь в основному полягає :

1. В запереченні й боротьбі з християнством, як вивором юдейсько–візантійських духовних філософів.

2. У пропагуванні віри предків /поганства / на чолі з мітичним Дажбогом.

3. У надмірному вивищуванні Української,властиво, Дажбогівської нації.

На сторінках недавно виданої Левом Силенком книжки, під заголовком "Мага Врата" /із санскритського – Могутня Віра /автор дає сам собі таку характеристику :

*"Лжепророк, баламут і безбожник
Лев Силенко!" – голосять вони,
Вірять їм : піп, церковний пирожник,
Страхом лякані, рабські сини.*

*Я речу : "Заблукали, вертайтесь,
Рідну віру карбую з Небес,
Відчиняйте серця, не цурайтесь,
Я на радість народу воскрес!"*

Наводити далші цитати з тієї книжки вважаю зайвим . Хай її кожен персонально прочитає і персонально учадіє . Я ж у дещо шаржованій формі, але із збереженням автентичности, перекажу проповідь Лева Силенка.

ВІД ЛЕВА, Апостола Рідної Української
Національної Віри, Читання!

БРАТТЯ!

На початку нашої ери був Дажбог, і був я, його апостол, а більше не було нікого, крім маси рабів, інтелігентних, півінтелігентних, і так собі, просто.

Дажбог давав, а раби брали й кричали наввипередки : Даж, даж, даж! У свою чергу раби приносили Дажбогові дари : зерно, овочі, ягоди, а часом і рибу.

І все йшло добре, та ось Дажбога, під псевдонімом "перун", скинули в Дніпро, і відтоді почалося наше лихо. Хитрі греки підсунули нам жидівську Біблію, в якій дуже мало правди й надмір фантазії. Ті ж окаянні греки накинули Ук-

Я на радість народу воскрес!

раїнському народові /рабам / учення Христа, юдея по національності, який у своїх наївних проповідях радив, наприклад, не противитися злу, а підставляти ще й праву щок, коли тебе трахнуть по лівій. Аякже !

Прийнявши чужу віру, Українці одразу зійшли на пси, почали сваритися й битися, загубили свою державність і врешті обернулись у варшавське сміття і московську грязь. Ось до чого довело вчення Христа й християнська церква, очолювана грецькими товстопузими архиереями і попами.

Недарма великий, хоч значно менший від мене, пророк Українського народу Тарас Шевченко радив " явленими піч топити ". Він, правда, говорив ще : " За неї, тобто, за Україну, Господа молить ". Алеж я напевно знаю, що Шевченко мав на увазі не Бога—Саваофа і не Христа, а єдиного правдивого Українського Дажбога.

Повторюю : з прийняттям християнства Українці зійшли на пси, а між тим, Українська культура й наука **ЩЕ 15 ТИСЯЧ ЛІТ ТОМУ** стояли на найвищому рівні. Санскритська мова має багато спільного з Українською. Із санскритських джерел відомо, що Українці винайшли: КОЛЕСО, ЛУК, СТРИЛИ, СПІДНИЦЮ, ШТАНИ, ОЧКУР, ГОЛКУ, НИТКИ, НАПЕРСТОК, СІРНИКИ, ЛОПАТУ, ГРАБЛІ, ПИЛКУ, СІДЛО, ПІДКОВУ, ДЗЕРКАЛО, ГРЕБІНЬ, ГОРІЛКУ, а пізніше — ПОРОХ, ДИНАМІТ і ЕЛЕКТРИЧНУ ЛЯМПОЧКУ.

Українці /тоді вони називались оріянами, скитами, чи русами / показали єгиптянам, як будувати піраміди. Українці заснували й збудували жидівську столицю Єрусалим, про що свідчить сама назва : Є—РУС—АЛИМ. Мож-

ливо, що АЛИМ було ім'я головного руського архітектора.

Слова, належні до Української мови, можна знайти в усіх сучасних мовах світу. Наприклад, де взяли еспанці слово "циболя"? Та ж від нашої "цибулі". "Пропонго" – від нашого "пропоную". "Охо" – від нашого "око".

Де позичили англо-сакси "сістер", як не від нашої "сестри"? Де взяли німці "кюхе", коли не від української "кухні"?

А в тюркській мові "кулак" /вуха / хіба не від нашого "кулака"? Інше значення не грає ролі, бо головне — фонетична тотожність.

Браття! Ми мусимо повернутись до нашої Рідної Української Національної Віри. Геть чуже християнство! Геть православ'я й католицизм! Нема Бога, крім Дажбога, і Лева Силенка—Орлигори, пророка його. Амінь!

1970 р.

З М І С Т

Жертва горпинізму	5
Державне завдання	8
Д і т и	12
Союзні жарти	14
Спасенний двоподіл	17
Це — Америка	20
Українізація	22
На їхній, нічій землі	26
Бійтеся фальшивих друзів	29
Ванька — місіонер	31
Що відповідали з Марса	35
Зворушлива опіка	38
Про розсварених земляків та про партії, яких немає	41
Далеко куди до зайця	44
У свинячий голос	46
Про кишеньковий годинник на руці	48
Як стати критиком	49
Чортова робота	51
Коти—революціонери	54
Про несмішне	56
Вибагливий читач	58
Абсурд психози	61
Панів потопили в Чорному морі	65
Хто ж пліткував ?	66
Укуси мене, будь ласка !	68

Де що про З.Д.А.	70
Подай, Господи!	72
Розкладання душі	74
Мишача драма	78
В ролі "благородного прошака"	81
Небувалий базар	83
Від нудьги	95
Насипте нам соли на хвіст ..	98
Кохання... Мордобой... Револювери ...	102
Мовознавець оскандалився	105
Спогади... Імпрези... І Тарзан ...	107
Пресконференція в Москві	109
Традиційне москвофільство, чи добровільна русифікація?	112
Небезпечний фах	115
Два гуманізми	118
Обдиралівка	121
Свій до свого!	123
Новітнє ідолопоклонство	125
"Свобода" шкрябається в голову	127
Чому дякують сумними голосами?	120
Любі діточки	131
Рутиня	136
Намісник Христа, чи Петра? ..	138
Іноді їх хапають чорти ...	140
Може й таке трапитись ...	144
Поминки	147
Від генерального до геніяльного	149
Буржуазні націоналісти	152

<i>Дві рідні мови</i>	155
<i>Чорна сотня</i>	157
<i>Наші за кордоном</i>	160
<i>Контрреволюція в ... Інтернаціоналі</i>	163
<i>Надзвичайні збори</i>	166
<i>Скарга давального відмінку</i> ..	170
<i>Орли і горіа</i>	172

Т В О Р И

Анатолія Галана

1. Пахоші /Збірка новель /	стор. 128
2. Володар-страх /Драма /	" 42
3. Поразка маршала /збірка оповідань /	" 176
4. Будні советського журналіста	" 208
5. Чарівна дружина /Збірка новель /	" 142
6. Проти шерсті – під псевдонімом "Іван Евентуальний" /Сатири, гуморески, народії /	" 208
7. Записки слідчого – під псевдонімом "Андрій Чечко" /Спогади /	" 128
8. Між двома смертями /Повість /	" 146
9. Невигадане /Збірка оповідань /	" 320
0. Пригоди Рубенса /Повість /	" 118
11. Про радість і біль /Збірка поезій /	92
2. Х а м /Віршована повість /	109
13. Розмова з минулим /Збірка оповідань /	
14. С а т и р и /Під псевдонімом Іван Евентуальний /	

В ПОШУКАХ ЩАСТЯ

РОМАН

Під такою назвою вийшов з друку новий твір

З. ДОНЧУКА

Книжка має 375 стор. друку, на гарному папері в твердій мистецькій оправі з численними ілюстраціями та вставками.

Ціна — 5.00 дол.

Цей твір автор присвятив 25-ій річниці Великого Українського Геноциду.

При цій нагоді повідомляється читачів, що ще залишилось кілька комплектів усіх творів З. Дончука, 12-ть томів, понад 3 600 стор. друку. Всі книжки в твердій гарній оправі.

Замовлення слати на адресу:

Z. DONCZUK, 1915 N. 7th St., Phila. Pa. 19122 USA

